

Sažetak stava #2

Poredak u Božjem nebeskom kraljevstvu utemeljen je na ljubavi koja određuje Njegovu istinsku narav i iskazuje se u službi Bogu i drugima. U svojoj ljubavi, On daje sposobnosti i umijeća svojim razumnim stvorenjima i, na temelju njihova razvoja i službe u ljubavi, povjerene su im i specifične odgovornosti. Budući da im je Bog darivao slobodu, oni nisu proizvoljno ograničeni u svom razvoju tako da bi im bila povjerena djelomična uloga koju trebaju vršiti kroz cijelu vječnost bez mogućnosti da izvršuju i druge uloge. Bog ih nije proizvoljno ograničio u njihovu izražavanju službe u ljubavi prema drugima.

Adam i Eva bili su članovi nebeskog Božjeg kraljevstva. Stvoreni su na sliku Božju kao jednaki. Nitko od njih nije tada bio podvrgnut autoritetu drugoga na temelju rodne pripadnosti ili reda stvaranja. Eva nije stvorena da bude po naravi podložna Adamu. Tek nakon pada, kako bi se uspostavio poredak u domu, bila je podvrgnuta svom mužu. Ali taj je redosljed bio ograničen na odnos muž - žena.

U Izraelu, vođenje je prvotno bilo povjereno muškarcima. Ali ta nas uobičajena praksa ne bi smjela zaslijepiti za činjenicu da je uistinu Bog bio zainteresiran da i žene budu voditelji njegovog naroda. Uobičajena praksa nikada nije postala zakon u Izraelu ili izravna Božja zapovijed. Bog je želio da njegov narod razumije kako bi muškarci i žene trebali raditi zajedno kao jednaki u službi Njemu i njegovom narodu. On je za svoj narod pribavio i proroke i proročice (najviše i "najvažnije" duhovne voditelje u Izraelu) i jednu sutkinju, koja je također bila proročica, da izvrši najvažniju voditeljsku ulogu u Izraelu tijekom razdoblja sudaca. S božanskog gledišta, voditeljstvo u njegovom narodu nije utemeljeno na rodnom razlikovanju.

U Novom zavjetu, uobičajeni je obrazac muškog voditeljstva nastavljen, ali voditeljstvo žena postalo je vrlo zamjetno. Žene bi sada mogle zauzeti položaje voditeljstva jednake onima koje zauzimaju muškarci. One su također primile dar Duha koji ih je opremio, jednako kao muškarce, da izgrađuju Crkvu. Budući da su darovi rodno uključivi, žene koje su imale potrebne darove da služe kao đakonice bile su imenovane i rukopoložene kao takve. Ovo odmah otkriva da unatoč tome što su kvalifikacije za đakonske i starješinske službe specifične, one nisu rodno ekskluzivne. I muški i ženski članovi Crkve mogli su služiti kao starješine i đakoni tako dugo dok su imali odgovarajuće darove i dok im je Crkva priznavala božanski poziv. Činjenica da Novi zavjet ne spominje eksplicitno ženske starješine ne znači da one i nisu služile kao takve. Kvalifikacije starješina i đakona vrlo su slične a mi znamo da je prema Novom zavjetu bilo žena đakonica. Postoji dovoljno biblijske potpore za Crkvu da nastavi rukopologati žene za službu.

Ellen G. White, kao i Biblija, nije eksplicitno zabranjivala niti potvrđivala rukopologanje žena za službu. Ipak, ona je otvarala vrata za žene koje su sposobne da zauzmu u Crkvi bilo koji položaj vođenja. Ona je ohrabrivala mlade žene da proučavaju i razvijaju Bogom dane darove kako bi bile spremne služiti Crkvi na takvim položajima.

Biblijski su dokazi jasni: nema ništa duhovno, etički ili moralno loše u rukopologanju žena za evanđeosku službu.

Uvod

Svjesni visokog poziva kao adventisti, mi željno predviđamo skori dolazak Gospodina Isusa. Mi žarko vjerujemo da će „Bog imati narod na zemlji da uzdigne Bibliju, i samo Bibliju, kao standard svih doktrina i temelj svih reformi“.¹ Ovo poziva na puno predanje cijelome Pismu i njegovom neupitnom autoritetu kao jedinom izvoru vjere i prakse. Takva su uvjerenja neophodna dok ispitujemo povijest spasenja kakva nam je otkrivena u Pismu u našem istraživanju Božje volje u pogledu na pitanje rukopologanja žena za evanđeosku službu.

Dok susrećemo taj predmet, pravilno razumijevanje Božjeg karaktera, velika borba između dobra i zla i plan spasenja omogućit će nam interpretativni okvir. Stoga u našem istraživanju biblijskih dokaza za rukopologanje žena, trebamo stalno postavljati pitanje o Bogu: *Koji je Božji pogled na žene i kako ga je On prenio nama? Koja će slika o Bogu proizaći iz tumačenja u korist rukopologanja žena? I koja će slika o Bogu biti oslikana poricanjem mogućnosti rukopologanja žena?* Počinjemo naše proučavanje u iskrenosti srca, s molitvom i spremnošću da slušamo što Duh mora reći Crkvi.

Potrebno je započeti naše proučavanje kratkom raspravom o mogućim tumačenjima koja mogu nastati na činjenici da Biblija eksplicitno ne zapovijeda niti zabranjuje rukopologanje žena za službu. Adventisti koji vole Gospodina i prihvaćaju Pismo ozbiljno kao nadahnutu Božju riječ mogu doći do različitih zaključaka upotrebljavajući istu Bibliju o istom predmetu. Stoga te razlike zahtijevaju promišljanje kako tumačiti Božju riječ (hermeneutiku).

Godine 1986. na Godišnjem zasjedanju Generalne konferencije u Rio de Janeiru, u Brazilu, adventističko je vodstvo prihvatilo dokument o metodama biblijske hermeneutike: „Metode proučavanja Biblije: Pretpostavke, načela i metode“.² Hermeneutika se ne nosi samo s razumijevanjem Biblije nego i s procesom mišljenja i evaluacije biblijskog tumačenja. Adventisti se slažu da bismo trebali slijediti zdrava hermeneutička načela. Egzegeti primjenjuju ova načela na pojedinim tekstovima, a izlaganje tih tekstova prenosi Božju poruku iz teksta putem propovijedanja ili podučavanja.

UPOTREBA PRAVILNOG PRISTUPA

Postaviti različite tekstove zajedno i razumjeti njihovo teološko značenje zahtijeva veliku svijest o cjelovitom biblijskom učenju. Ta se zadaća mora učiniti pod vodstvom Svetoga Duha ako se nadamo da razumijemo istinu kako je Duh nakanio. U skladu s dokumentom iz Rija (*Rio document*), mi prihvaćamo povijesno-gramatički pristup tumačenja Biblije kao pravilno oruđe za razumijevanje tog dokumenta.

Čvrsto prihvaćajući Bibliju kao Božju riječ i odbacujući pristupe koji potkopavaju njezin nadnaravni izvor i poruku, mi istražujemo kako bismo slijedili i poslušali što ona uči. Želimo proučiti to pitanje ponizna srca i poučljiva duha, shvaćajući svoja ljudska ograničenja u razumijevanju svega što nam ona mora reći.

PROUČAVANJE JEZIKA < GRAMATIKA I KONTEKST

Kao što piše u dokumentu iz Rija, također želimo slijediti pouzdane pristupe proučavanja Biblije kako bismo došli do pravog značenja biblijskog teksta. To zahtijeva proučavanje pozadina: »U vezi s proučavanjem biblijskog teksta, [istražujemo] povijesne i kulturne čimbenike. Arheologija, antropologija i povijest mogu doprinijeti razumijevanju značenja teksta.«³ Stoga, moramo razmotriti najbolje što možemo izvorne jezike biblijskih knjiga pomoću gramatike i sintakse, konteksta tih ulomaka, literarnog roda knjiga i smjernica Ellen G. White ako su nam dostupne. Kontekst ulomka je njegov neposredan kontekst unutar knjige i cijele Biblije. U nekim slučajevima značenje ulomka je čitatelju odmah jasno, ali u mnogim drugim njegovo razumijevanje zahtijeva pažljivu analizu uz molitvu, što podrazumijeva proučavanje terminologije, gramatičkih konstrukcija, literarne strukture, njegovog kontekstualnog smještaja itd.

TEOLOŠKO GLEDIŠTE

Dokument iz Rija aludira na takav teološki pristup hermeneutici kad kaže:

Pisma su napisana za praktičnu svrhu otkrivenja Božje volje ljudskoj obitelji. Ipak, kako nitko ne bi pogrešno protumačio neke vrste iskaza, važno je prepoznati da su se one obraćale ljudima istočnih kultura i izricale u njihovim obrascima mišljenja... Pisma bilježe iskustva i iskaze osoba koje su bile prihvaćene od Boga iako nisu bili u skladu s duhovnim načelima Biblije kao cjeline – na primjer, incidenti povezani s porabom alkohola, poligamijom, razvodom i ropstvom. Iako osuda takvih duboko ukorijenjenih društvenih običaja nije izrečena, Bog nije nužno podržao ili odobrio sve što je dopustio i sve s čim se nosio u životima patrijaraha i (kraljeva) u Izraelu... Duh Pisma je duh obnove. Bog radi strpljivo da uzdigne palo čovječanstvo iz dubina grijeha k božanskom idealu.⁴

Drugim riječima, teološki pristup biblijskim, duhovnim i teološkim načelima koja ističu odvijanje Božje objave dio je pouzdane adventističke hermeneutike. To je narativ povijesti spasenja: od Božjeg stvorenog ideala, kroz pad ljudskog roda, do obnove kroz Krista k Božjem izvornom idealu na novoj Zemlji. Adventisti upotrebljavaju razlikovni pristup u svom Stvaranje - Pad – Ponovno-stvaranje teološkom pristupu (Creation-Fall-Re-Creation theological method). Stvaranje je temeljno i sveobuhvatno teološko načelo adventističkog nauka i služi kao osnova za teološke formulacije naših učenja. To je slučaj kako s našim razumijevanjem kozmičkog konflikta tako i za takva učenja kao što je apstinencija od alkohola, vegetarijanstvo, te odbacivanje poligamije i ropstva. Ta se adventistička hermeneutika reflektirala i na naše ime: mi smo Sedmog-dana (Stvaranje) adventisti (Ponovno stvaranje). Uključena je i cijela povijest otkupljenja. Tim distinktivnim pristupom zasnovanim na stvaranju i ponovnom stvaranju mi možemo vidjeti veliku sliku Božjeg otkrivenja, jedinstvo Pisma i krajnju namjeru biblijske građe kao cjeline (kanonski pristup) kako bismo ispravno razlučili značenje Božje poruke. U ovoj zadaći nastojimo istražiti, vođeni Duhom, karakter ljubavi našeg Boga kako se očitovao u svom Sinu i u zapisima o Njegovu samo-otkrivenju u Pismima.

PORABA BIBLIJSKIH TEOLOŠKIH NAČELA

Takva čvrsta hermeneutička načela omogućuju uravnoteženo i biblijski obaviješteno razumijevanje biblijskog teksta. Ako bi pokušali objasniti biblijsku istinu samo i jednostavno citiranjem

biblijskih tekstova namjesto iznalaženjem i primjenom biblijskih načela priskrbljenih iz šireg konteksta same Biblije, adventisti ne bi bili u stanju poduprijeti naša stajališta protiv pušenja ili konzumiranja droga, ili pak promicanje vegetarijanstva.

Hermeneutika koja uzima ozbiljno biblijska načela i koja prati svoje korijene unatrag do stvaranja također je konzistentna s adventističkim stajalištem protiv homoseksualnog stila življenja, jer biblijsko razmatranje stvaranja pribavlja temeljno rezoniranje za potpunu oprečnost tom životnom stilu. Biblijsko učenje protiv homoseksualnosti ukorijenjeno je u legislativi/zakonodavstvu stvaranja, univerzalno je, nije privremeno, nikada nije promijenjeno i validno je u svim vremenima (vidi Post 1:26-28; 2:22-24; Lev 18:22; 20:13; Rim 1:26,27). Ono je također usklađeno s biblijskim putem izgrađenim prema modelu od Stvaranja kroz Pad do Ponovnog stvaranja.

TEKST, TEOLOGIJA I RUKOPOLAGANJE

Kao što je predloženo prethodno, iako ne postoji eksplicitna i izravna izjava koja zapovijeda rukopoložanje žena za službu, ne postoji niti ikakva biblijska prepreka da se to čini. Naprotiv, pomna tekstualna i biblijsko-teološka analiza upućuju na smjer punog uključivanja i potvrđivanja žena u svim pastorskim položajima. Ovaj pristup upotrijebljen je uz pomoć svih strana uključenih u raspravu o rukopoložanju žena za službu. U odsutnosti eksplicitne zapovijedi moramo potražiti biblijski nauk o odnosu između muškarca i žene. Samo pažljivim slušanjem što Biblija uči kao i njezinim teološkim naglascima možemo dosegnuti kvalitetan zaključak.

Poredak u Božjem nebeskom kraljevstvu

Biblijski naglasak na rukopoložanju pastora prvenstveno se odnosi na crkveni poredak i kao takvo treba reflektirati načela poretka koja vladaju u Božjem nebeskom kraljevstvu. Misterij jedinstva Božanskih osoba za nas je neprobojna tajna. Mi znamo da je Bog ljubav i da je odnos unutar Trojstva stalno izražavanje i istjecanje te ljubavi. Pred time mi bismo trebali ponizno kleknuti pred Njim u tišini. Poredak kao takav karakterizira Božje Stvaranje i neophodno je za pravilno funkcioniranje. Unutar Njegovog nebeskog kraljevstva poredak je jednostavno stvorena refleksija Božje ljubavi.

„Budući da je zakon ljubavi temelj Božjeg vladanja, sreća razumnih bića ovisi o njihovom savršenom suglasju s njegovim velikim načelima pravednosti. Bog želi od svih svojih stvorenja službu iz ljubavi – službu koja proistječe iz uvažavanja Njegovog karaktera... On svima poklanja slobodnu volju da mogu uzvratiti Njemu dobrovoljnu službu.“⁵

Prema tom citatu, ljubav je temelj božanske vladavine. Božji je karakter zakon koji upravlja svemirom. Drugo, dobrobit razumnih bića ovisi o njihovoj podložnosti Bogu. Bog sam središte je tog poretka. Treće, razumna bića izražavaju svoju ljubav u službi Bogu. Njima ništa nije nametnuto, već naprotiv, budući da su stvoreni slobodni, Stvoritelj od njih očekuje samo dobrovoljnu službu.⁶

Tim zakonom službe Bog održava svemir. Taj zakon službe iz ljubavi vlada među anđelima. Ellen G. White sugerira da su vodeći položaji među anđelima dodijeljeni na osnovi službe.⁷ Znamo da se anđelima povjeravaju nove odgovornosti, što znači da oni nisu stvoreni da ispune pojedine dužnosti bez mogućnosti novih prigoda za službu.⁸ Budući da je te položaje dodijelio Bog na temelju službe,

podvrgavanje anđela novim anđeoskim voditeljima dobrovoljno je u smislu da oni mogu razumjeti zašto im je Stvoritelj dodijelio nove službeničke uloge. Podložnost anđeoskim voditeljima zapravo je podložnost Bogu. Kako je vrijeme prolazilo, funkcije su bile promijenjene kao rezultat Božjeg darivanja novih priznanja drugim anđelima. Nitko nije ograničen na posebnu ulogu u Božjem kraljevstvu. Postoji jedan harmoničan poredak u kojemu svako inteligentno stvorenje slobodno razvija potencijal koji mu je dao Bog bez ikakve predodređenosti i proizvoljne uskraćenosti (na primjer, prema tome tko je stvoren prvi; zasigurno ne na osnovi rodne pripadnosti).

Bog, žene i muškarci u Starom zavjetu.

Upotrebljujući naš hermeneutički pristup, mi ćemo sada provesti studiju o ulozi žena u Bibliji počevši sa Starim zavjetom. To je neizostavno zbog činjenice da mi nemamo eksplicitne biblijske zapovijedi o tome treba li ili ne treba rukopolagati žene za pastore.

ADAM I EVA PRIJE PADA

Mi se vraćamo k izvorima jer ondje nalazimo prvi put božansko razumijevanje odnosa između muškarca i žene i što Bog očekuje od njih. Čitanje tog teksta jasno naznačuje da su oni bili stvoreni jednaki, da nijedno od njih nije postavljeno pod autoritet drugoga.

STVORENI NA SLIKU BOŽJU. “Bog je stvorio čovjeka (*ha*adam*, „čovječanstvo“) po svojoj vlastitoj slici, po slici Boga stvorio ga je; muško i žensko stvorio ih je“ (Post 1:27)⁹. I muškarac i žena načinjeni su po Božjoj slici, oboje su blagoslovljeni, oboje dijele podjednako odgovornost za prokreativnost, obojima je pokorena zemlja, oboje vladaju životinjskim carstvom (Post 1:26-28). Njihova je narav ista i pred Bogom oni izvršuju iste funkcije. Iako nazivi „muško“ i „žensko“ doista konotiraju spolnu (biološku) i druge razlike, i muškarcu i ženi jednako je zapovijedeno, i to bez ikakve razlike, da gospodare, ne jedno nad drugim, već oboje zajedno nad ostatkom Božjeg stvaranja. Ti redci eksplicitno i snažno naznačuju odsutnost bilo kakve hijerarhije muškaraca nad ženama.

ADAMOVO PRVENSTVO. To što je muškarac stvoren prvi, prije žene, nekima može sugerirati da ima autoritet nad Evom, ali prema kontekstu to nije slučaj (npr. životinje su stvorene prije Adama). Radije, cijelo razmatranje Postanka 2 napisano je da pokaže kako stvaranje žene na kraju tog narativa korespondira po značaju stvaranju muškarca na početku. Žena je stvorena kao vrhunac narativa o stvaranju. Pokretanje u tekstu ide od nepotpunosti k potpunosti. Adamovo prvenstvo znači da stvaranje čovjeka još nije upotpunjeno. Mi možemo jasno tvrditi da je Adam iz Postanka 2 čovjek iz Postanka 1 koji je stvoren po slici Božjoj kao muško i žensko. Taj *'adam* iz Postanka 2 jest *hā'adam* iz Postanka 1 u procesu svog stvaranja. To nam prema kontekstu biblijski pisac namjerava prenijeti.

ADAM I ZAKON. Čitanje Postanka 2:16,17 odaje dojam da Adam prima specifičnu zapovijed od Boga i da se od njega očekuje da obavijesti Evu o njoj (tj. da joj je on bio učitelj). Prvo, s respektom prema onome tko je bio Učitelj u Edenskom vrtu, mi samo znamo da su Bog i anđeli bili njihovi podučavatelji.¹⁰ Drugo, logično je pretpostaviti da je odmah po stvaranju Bog morao Adama upozoriti na prijestup.¹¹ Treće, znamo da je također Bog i Evi rekao da ne bi smjela jesti s drveta poznanja dobra

i zla.¹² Bog ih je također podučio oboje kako raditi i kako brinuti o vrtu.¹³ Bog im je dao specifične poduke obojima i učinio ih odgovornima prema Njemu. Postupao je prema njima kao prema jednakima.

STVORENA OD ADAMOVA REBRA I ZA NJEGA. Derivacija Eve od Adama upućuje na njihovu jednakost. Uporebljujući građu rebra, Bog je odabrao da estetski oblikuje ženu dok je Adam spavao. Eva je stvorena s Adamove bočne strane (ne od njegove glave niti od stopala), da se pokaže da ona treba „stajati s njegove strane kao jednaka“ (Post 2:21,22).¹⁴ Postanak 2 govori izravno o pitanju odnosnih uloga ili funkcionalne veze između prvog muškarca i žene: Eva je trebala biti Adamova pomoćnica (*‘ezer kenegdo*, Post 2:18). Izraz *‘ezer*, često preveden kao „pomoćnica“, u izvorniku ne označuje podređenog pomagača ili asistenta, kako engleski izraz „pomoćnica“ često podrazumijeva. Upotrijebljen najčešće u Božjim iskazima (kao što su u Izl 18:4; Pnz 33:7,26; Ps 33:20; 70:4; 115:9-11), taj relacijski izraz jednostavno upućuje na blagotvoran odnos. Riječ *kenegdo* doslovno znači “poput njegove kolegice”, i tako cijeli izraz *‘ezer kenegdo* u Postanku 2 označuje ništa drugo nego dobročiniteljicu koja je njegova kolegica – njegova jednaka njemu „partnerica“ (Post 2:18,22, NEB) i u naravi i u funkciji.

Ellen G. White piše: “Kad je Bog stvorio Evu, On ju je oblikovao tako da ona nije trebala posjedovati ni inferiornost ni superiornost u odnosu na muškarca, nego *da u svemu bude s njim jednaka*. Sveti par nije trebao imati nezavisne interese jedan od drugoga; a ipak je svatko od njih imao individualnost u mišljenju i djelovanju.”¹⁵

Stvaranje Adama i Eve bio je jedinstven čin u kojemu su razdvajanje i ponovno ujedinjavanje igrali važnu ulogu. Adam je stvoren prvi i posljedično njegov prvi društveni kontakt bio je s Tvorcem, ne s Evom. U želji da Evi pruži istu prednost, Bog je Adama uspavao. Evin prvi odnos nije uspostavljen s Adamom nego s Bogom koji ju je odveo k Adamu da uspostavi prekrasan odnos u jedinstvu njih dvoje i njihovog Tvorca. Razdvajanju je u njihovom slučaju slijedilo ponovno ujedinjavanje. Eva je stvorena od Adamova rebra i vraćena je k njemu. Taj je postupak različit od načina na koji je Bog stvarao ostale pojavnosti. U takvim slučajevima nije bilo ponovnog sjedinjavanja jer je u slučaju Eve stvoreno nešto radikalno različito (Post 1:4,7,9; 2:7). Upotrijebljena je terminologija „od“ i „ka“ (1 Kor 11:8,9) da naznači jednakost Adama i Eve kao i rodnu razlikovnost. Ona je trebala biti njemu blagoslov kao ravnopravna s njim.

IMENOVANJE ŽENE. Kad je Adam primio ženu od Stvoritelja, on je uzviknuo: „Evo sada kosti od mojih kostiju i tijelo od mojega tijela; ona je nazvana žena/čovječica [*‘iššab*], jer je uzeta od muškarca/čovjeka [*‘iš*]” (2:23). Trebamo obratiti pomnu pažnju na jezik koji je ovdje u porabi. Adam nije slavio što je Eva sada pod njegovom vlašću, već zato što je sada imao partnericu koja odgovara njegovoj osobnoj naravi („kost od moje kosti“).

Ustvari, čin imenovanja u Starom zavjetu obično označava sposobnost razlučivanja, tj. on razlikuje njezin pravi identitet (Post 16:13). Usto, u Postanku 2:23 u porabi su dva „božanska pasiva“. Prvi, ona je „uzeta od“ naznačuje da je Bog izvršio tu akciju. Drugi, „ona je nazvana“ naznačuje da je nakon stvaranja njezin Bog bio taj koji ju je nazvao ženom („Ona je nazvana [od Boga] žena“).

BRAK. Jednakost Adama i Eve izrečena je u bračnom obrascu: “Zbog toga će muškarac napustiti svog oca i majku, i prionuti uz svoju ženu; i oni će postati jedno tijelo [*basar ekhad*]” (2:24). Odnos između Adama i Eve uzdignut je kao uzorak za sve buduće bračne odnose. U patrijarhalnom se društvu očekivalo da žena prione/spoji se/ uz svog muža, stoga je snaga ove izjave da i muškarac i žena trebaju prionuti jedno uz drugoga. Uzajamno „prianjanje“ naznačuje odsutnost podložnosti jednog vlasti drugoga. Također, u kontekstu bračnog zavjeta muž i žena postaju „jedno tijelo“ (*basar ekhad*). Taj izraz naznačuje jedinstvo i intimnost u potpunom odnosu cijele osobe muža sa cijelom osobom žene, sklad i međusobno sjedinjenje u svemu. Ukratko, Postanak 2, kao i Postanak 1, ne sadrži bilo kakav podatak koji bi mogao poduprijeti podvrgnutost žene svom mužu prije Pada. Oni su namjesto toga predstavljeni u potpunoj jednakosti, bez ikakve naznake o različitoj naravi ili funkcionalnoj hijerarhiji.

MUŠKARAC I ŽENA NAKON PADA

ADAM I EVA. Podložnost žene svom mužu dogodila se nakon Pada Adama i Eve. “On [tvoj muž] vladat će [*masha*] nad tobom” (Post 3:16). Hebrejski glagol u prijevodu izraza „vladat će nad tobom“ (*masha*) nije isti koji je upotrijebljen za ljudsko „vladanje/gospodarenje“ (*radah*) ovog bračnog para nad životinjama (Post 1:28), nego upućuje na vodeću ulogu koja podrazumijeva pružanje utjehe, zaštite, skrbi i ljubavi. Ključno je prepoznati da Adamovo vodstvo s ljubavlju i podložnost Eve nastupa *nakon Pada*, te da ga je uveo Bog kao korektivnu mjeru da sačuva jedinstvo i sklad u braku. Taj odnos nije uredba nakon stvaranja, već je nastupila kao rezultat grijeha: “Grijeh je donio nesklad, i sada je njihovo jedinstvo moglo biti održano i sklad sačuvan samo podvrgavanjem jednog dijela ili drugoga.”¹⁶ Najposlije, vođenje s ljubavlju (*masha*) uloga je iz Postanka 3:16 ograničena na odnos muž-žena, i stoga ne uključuje opću podređenost žena muškarcima ili univerzalno čelništvo muškaraca nad ženama. Ukratko, nema prepreka u Postanku 3 koje priječe ženu od punog i jednakog participiranja s muškarcima u bilo kojoj službi u koju bi je Bog mogao pozvati i za koju bi je mogao osposobiti.

ŽENE U VODEĆIM ULOGAMA U IZRAELU. Budući da biblijski tekst ostavlja mogućnost za žene u izvršavanju vodećih uloga otvorenom, postoje brojni primjeri žena u Starom zavjetu koje su ostvarile dar vođenja i službe. Među ostalima nalazimo Mirjam, zabilježenu proročicu, voditeljicu Izraela zajedno sa svojom braćom (Mih 6:4), i Huldu (2 Kr 22:14-20; 2 Kr 34:22-28). Ipak, posebno razmatranje zaslužuje Debora. U knjizi Suci ona se prikazuje kao vojna voditeljica s istim ovlastima kao muški generali, i kao sutkinja kojoj i muški Izraelci dolaze po zakonski savjet i kako bi rješavali sudske parnice. Bila bi greška smatrati Deboru samo kao proročicu kojoj su privremeno dane sudačke ovlasti. Ono što se često previđa jest da je samo nekoliko proroka u Starom zavjetu nazvano i sucima i prorocima. Te dvostruke uloge pripisuju se Mojsiju (Izl 18:16) i Samuelu (1 Sam 7:6, 15-17). To sugerira da je ona bila vrhunski lider Izraela u ono vrijeme i kao proročica i kao sutkinja. Nije upitno da su suci bili lideri u predmonarhijskom Izraelu (Suci 2:11-19) i da su imali također i sudačke funkcije. U trenutku krize, ona je bila Božji instrument da oslobodi Njegov narod.¹⁷ To je bio rad sudaca tijekom vremena sudaca (2:16). Pod Božjim vodstvom, ona je imala vlast nad muškarcima kao proročica i sutkinja. Njezina je leaderska uloga tako impresivna da kad Barak oklijeva i želi da ona bude na bojnopolju s njim, ona ističe da bi to bilo protiv tradicijske uloge žena i kulturalno štetno za Baraka; doživjet

će sramotu. Ali on ne mari jer želi da ga prati najbolji lider Izraela. Odabirući Deboru kao voditeljicu u Izraelu, s vlašću nad njegovim narodom, Bog je pokazao da nema ništa moralno ili duhovno pogrešno imati ženu na najvišim vodećim ulogama među Božjim narodom.

U zaključku, Bog Starog zavjeta nije proizvoljno diskriminirao ljude na osnovi rodne pripadnosti. Kad god je želio upotrijebiti ženu kao lidera u Izraelu On bi to i učinio. To pokazuje da uobičajeni obrazac ili praksa muškog voditeljstva – koja se slijedila posvuda u starom Bliskom istoku i ne samo u Izraelu – nije bio za Boga ekskluzivan. Ako treba razgovarati o božanskim idealima, ovaj je ideal potpuno jasan. Taj ideal nije bio da muškarci zauzmu najznačajnija vodeće položaje, već da i žene i muškarci kao jednaki vode Božji narod. Taj se ideal vraća onome koji je Bog pokrenuo u Edenskom vrtu.

Bog, žene i muškarci u Novom zavjetu

Naše proučavanje Novog zavjeta pokazat će da je ono što smo našli u Starom zavjetu jednako validno i za Novi zavjet. Biblija otkriva Boga koji dosljedno ljubi, brine i poziva ljudska bića, muška i ženska, na bilo koji položaj odgovornosti među Njegovim narodom. Uobičajen obrazac muškog vodstva koji nalazimo u Novom zavjetu, prisutan i u Starome, ne predstavlja isključivo Božju volju za Njegov narod. Mi ćemo ispitati odnos muža i žene i nekoliko najvažnijih ulomaka o našoj temi u Novom zavjetu, narav pastoralne službe, darove Duha i kvalifikacije za crkveno voditeljstvo.

MUŽEVI I ŽENE: VODITELJSTVO

Novi zavjet daje važne upute o odnosu između muževa i žena. U poslanicama nalazimo sedam poraba grčke riječi koja znači »podložiti« (*hypotassō*; 1 Kor 14:34; Ef 5:21, 24; Kol 3:18; Titu 2,5; 1 Pt 3:1, 5) u kontekstu odnosa muškarca/žene (*anēr/gynē*). Postoji određena dvosmislenost u grčkom jeziku u pogledu na *anēr/gynē* jer iste riječi mogu značiti ili "muškarac/žena" ili "muž/žena". Međutim, bliži pogled na svaki od ovih ulomaka otkriva da je kontekst dosljedno isti o odnosu muža i žene, a ne muškaraca i žena općenito.

Efežanima 5:21-33. Ovo je temeljni ulomak NZ-a koji se bavi odnosima muža i žene i jedini o ovom pitanju koji sadrži i riječi "glava" (*kephalē*) i "podložiti" (*hypotassō*). Ovdje se ne radi o bezuvjetnoj poslušnosti supruge mužu, a još manje o prisilnoj podložnosti. Pozivanje na to da je suprug "glava" supruge (r. 23) treba razumjeti u odnosu na narav Kristova poglavarstva opisana u istom retku. U Pavlovo doba, grčka riječ za glavu (*kephalē*) mogla bi se koristiti na više simboličkih načina. Ovdje se ne koristi Kristova ovlast nad Crkvom, već Krist kao izvor života i hrane za ostatak tijela (usp. Ef 4:15, 16; Kol 2:19). Muževi će oponašati Kristovu ljubav kao "Spasitelja" Crkve. Muž je treba ljubiti, hraniti i njegovati, baš kao što se Krist "dao" za Crkvu (prema 25:28). U braku, ljubav je krajnji oblik pokornosti.

Kao što je bio slučaj u Postanku, Efežanima 5 također jasno pokazuje da se Pavlov savjet za muževe i žene ne može proširiti na odnos muškaraca i žena općenito. Iako neki mogu tvrditi da je Crkva obitelj i stoga muško poglavarstvo u obitelji treba slijediti u Crkvi, sam apostol pokazuje kako

se bračni odnos odnosi na Crkvu. Suprug glava u kući nije izjednačen s muškim glavarem u Crkvi. Umjesto toga, jedini muž/poglavar Crkve je Krist, a sva Crkva – uključujući muškarce – njegova je »zaručnica«, jednako podložna njemu (Ef 5:21-23).

1 Korinćanima 11: 2-16. Osim u Efežanima 5:23, jedini drugi ulomak NZ-a koji koristi riječ *kephalē*, »glava«, u kontekstu odnosa muškarca i žene je 1 Korinćanima 11:3. Taj je ulomak tematski i terminološki povezan s Efežanima 5:21-33 i usredotočuje se na žene koje se podvrgavaju glavi vlastitih muževa, a ne poglavarstvu muškaraca nad ženama općenito. Iako su mnogi argumenti protiv rukopologanja žena izgrađeni na Pavlovom savjetu u 1. Korinćanima 11, jasno čitanje ovog ulomka otkriva da Pavao ovdje ne govori o crkvenom voditeljstvu i autoritetu, niti o rukopologanju ili zaređenju. Umjesto toga, svrha tog ulomka je uputiti Korinćane o nošenju ili nenošenju pokrivala za glavu kad vode na crkvenim okupljanjima i dati svoje obrazloženje za tu uputu.

Glavna tema ulomka. Ustvari, Pavlov savjet u tom ulomku usklađen je s drugim ulomcima njegovih pisama u kojima vidimo žene kako primjenjuju voditeljstvo u evanđeoskoj službi. U 1 Korinćanima 11:4, 5. Pavao utvrđuje glavnu temu ulomka, a i muškarci i žene prikazuju se kao oni koji sudjeluju i vode u bogoslužju moleći i prorokujući (to jest, savjetujući i podučavajući okupljene vjernike u ime Boga; usp. 1 Kor 14:1-5). Takvo voditeljstvo ovdje je opisano u potpuno istim terminima za muškarce i žene bez naznaka neodobranja ili razlikovanja između njih, bilo u vrsti ili razini voditeljstva u kojem su sudjelovali.

Kulturna praksa. Već generacijama adventisti nisu razumjeli ovu uputu koja znači da bi žene trebale nositi pokrivala za glavu tijekom bogoslužja, dok muškarci ne bi. To se smatra kulturno specifičnom uputom u određenom kontekstu. Takvo prepoznavanje Crkve nije rezultat zanemarivanja savjeta Svetoga pisma, već je učinjeno iz suprotnog razloga – biti potpuno pažljiv i poslušan temeljnim kulturnim zahtjevima objavljenim u ulomku.

Pavao izričito kaže u redcima 4-6 da je njegova briga u vezi s pokrivalima za glavu pitanje donošenja sramote, a ne časti na glavu. Naime, briga o časti dalje se razvija u redcima 7-9, u kojima Pavao govori o ženi kao slavi muškarca. Takvim percepcijama vraća se u zaključnim stihovima, apelirajući na ono što se općenito smatralo "prikadnim" za ženu, "prirodnim" za muškarca i općenito prakticiranim od strane crkava (rr.13-16). Pavlove upute da je "sramotno" da žena ima obrijanu kosu (r.6) treba shvatiti kao suprotnost visokoj vrijednosti dane časti u suvremenom grčko-rimskom društvu. U tom društvu žena otkrivene ili obrijane glave bila je u opasnosti da bude smatrana preljubnicom ili prostitutkom, a žena koja je usto javno govorila u ležernom okruženju muškarcima koji nisu bili njezin suprug smatralo se da ih želi zavesti.

Poraba termina "glava" (*kephalē*). Pavao otvara svoj argument o pokrivalima za glavu u retku 3 koristeći slikovnu riječ, metaforu, kako bi govorio u toj kulturi časti/sramote o tome što je "ispravno" i "sramotno" za muškarce i žene da čine u javnom crkvenom okruženju. On koristi metaforu "glave" kako bi pokazao da ono što pojedini vjernik čini svojom fizičkom glavom utječe i na njihovu metaforičku glavu. Dakle, čovjekov izbor o nošenju pokrivala za glavu nije samo njegova sloboda izbora, već utječe na čast kojom će drugi gledati Krista, njegovu glavu. Slično tome, slobodan

izbor žene u vezi pokrivala za glavu utječe ne samo na nju nego i na njezinog muža/"glavu", a na kraju i na Boga, apsolutnu "glavu".

Riječ za glavu (*kephale*) Židovi i pogani koristili su kako bi prenijeli različite ideje vezane uz mjesto fizičke glave u odnosu na tijelo, uključujući istaknutost, *predstavljanje* cjeline, ili u značenju biti *prvi* ili *izvor*. U tom se ulomku Pavao usredotočuje na metaforičku ideju o Adamu kao *prvom stvorenom*, i uistinu i izvoru iz kojeg je žena stvorena (naspram 8, 9). Ova poraba ima savršenog smisla zajedno s retkom 3, i doista najbolji smisao kronološki. Tada bi se moglo reći da je Krist bio *prvi*, ili *izvor*, u odnosu na čovjeka (obuhvaćajući cijelo čovječanstvo, kao u Rim 4:8; Ef 4:13); da je čovjek, Adam, bio *prvi*, ili *izvor*, u odnosu na svoju ženu, Evu; i da je Bog bio *prvi*, ili *izvor*, u odnosu na Krista (Mesiju) poslavši ga da otkupi čovječanstvo.

Povezanost s Postankom. U redcima 7-9, Pavao se nadovezuje na metaforu »glave« dodajući nekoliko razloga iz Postanka 1-3 da bi žene trebale brinuti da ne obeščaste svoje muževe. Iako je, poput muškarca, žena stvorena na Božju sliku, Pavao se ovdje usredotočuje na činjenicu da ona ima dodatnu povlasticu biti stvorena kako bi ispunila muževljevu potrebu i bila njegova slava. Pavao odlazi u Postanak 2 i izvrsno ga čita. Primjećuje da je u Postanku žena stvorena od muškarca – to je njezino neposredno podrijetlo – a ne muškarac od žene. To su činjenice. Prema Pavlu, žena je došla obogatiti muškarca i u tom mu je smislu dodala čast/slavu. Stvorena je za dobrobit muškarca, a ne muškarac za njezinu dobrobit, jer je on stvoren prije nego što je ona stvorena. Za Pavla i Postanak to je sam temelj za rodnu diferencijaciju. Taj argument Pavao koristi kako bi uputio na to da žena, kad sudjeluje u bogoslužju, treba pokriti kosu kako bi dala slavu Bogu, a ne muškarcu. Pritom izbjegava i samoslavlje jer joj je kosa slava (r. 15).

U kulturi prvog stoljeća tradicionalno se podrazumijevalo da ženina "slava", a posebno njezina kosa, treba biti pokrivena u javnosti kako bi se izbjeglo sramoćenje neskrivenim prikazivanjem onima izvan njezine obitelji. U takvim okolnostima to bi bilo posebno važno na bogoslužju, kako bi se izbjeglo odvratanje pozornosti od davanja slave i štovanja samo Bogu. Imajte na umu da, slijedeći sažetak njegove upute u retku 10, Pavao uravnotežuje svoju argumentaciju u redcima 11-12 jasno dajući znati da je, još od stvaranja, žena ta koju je Bog stavio na prvo mjesto, kao izvor, jer ona je ta koja je rodila svakog muškarca od Adama.

Ukratko, 1 Korinćanima 11:2-16 povlači jasnu razliku između muškarca i žene u načinu odijevanja, u skladu s Ponovljenim zakonom 22:5, i poziva žene da djeluju na načine koji ne obeščaćuju njihove muževe. Taj ulomak ne govori o zabrani žena da služe u vodećim ulogama, niti se radi o univerzalnom vodstvu muškaraca nad ženama. Pavao ne čita u Postanku 1-3 načelo koje nikada prije nije primijetio ili izrazio. On koristi taj ulomak kako bi pokazao da je supruga od početka obogaćivala život i donijela čast mužu i da bi to trebao i dalje biti slučaj tijekom bogoslužja u kontekstu palog svijeta. Pavao koristi upućivanje na Stvaranje kao objašnjenje za svoj argument, a ne kao uzrok univerzalnog standarda odnosa između muškaraca i žena. Ne postoji ništa u kontekstu što bi podržalo ideju da je u Crkvi starješina glava žene.

1 Timoteju 2: 9-14. Ovo je jedan od najspornijih ulomaka u raspravi o rukopologanju žena. Budući da se naš specifični ulomak bavi pitanjima koja se odnose na žene, posebnu ćemo pozornost posvetiti onome što o njima govori njegov neposredni kontekst (Poslanica Timoteju).

Kontekst. Pomno čitanje 1 Timoteju pokazuje da je Pavlovo pismo napisano kao odgovor na lažna naučavanja koja su prijetila uništiti Božje djelo u Efezu. Od samog početka svog pisma Pavao zadužuje Timoteja da se suprotstavi lažnim učiteljima čiji su pogrešni nauci potkopavali istinsko djelo evanđelja (1,3). Umjesto naviještanja moći Uskrslog Krista koji preobražava ljudske živote (usp.1:5; 12-16), ti su pojedinci naviještali ekskluzivno evanđelje koje se sastojalo samo od senzacionalnih ideja (usp.1:3-4; Titu 1,14; 3:9). U drugoj polovici pisma Pavao nadalje opisuje narav lažnih naučavanja (4,1-5; 6,3-10) i uspoređuje ih s vrstom ponašanja koje bi trebalo karakterizirati život koji je u skladu s istinom evanđelja. Pismo se zatim zatvara apelom da se čvrsto suprotstavimo lažnom nauku (6:20, 21).

Lažna učenja također su se značajno infiltrirala i među brojne žene vjernice. U kojoj su mjeri lažna naučavanja negativno utjecala na njih, pokazuje se u istaknutoj pažnji koju Pavao daje ženama u svojim raspravama protiv lažnih naučavanja. Bavi se ponašanjem žena na bogoslužju (2:10-15), udovicama (5:5, 6, 10, 11, 14) i ženama koje su išle od kuće do kuće "govoreći ono što ne bi trebalo" (5:13, EXB). Činjenica da Pavao opisuje te žene kao osobe koje »govore ono što ne bi trebale« sugerira da su u određenoj mjeri bile povezane s »određenim osobama«. Timotej je bio zadužen da ne podučava »drugačiji nauk« (1:3, ESV). Povezanost tih žena s lažnim učiteljima također se može vidjeti u tome što se njihova želja da se ne udaju i ne rađaju djecu (5:11-16) podudara s lažnim učiteljskim zagovaranjem celibata (4:1-3; 5:9,10). Upravo je povezanost tih žena s lažnim učiteljima i njihovim heretičkim naucima počivala u središtu Pavlove zabrane.

Učite u tišini i budite pokorne. Učite u tišini i budite pokorne. Kontekst tog ulomka pruža razlog za uputu da žene uče u tišini. Umjesto da slušaju lažne učitelje, oni koji su dobro upućeni u kršćanski nauk trebaju ih podučavati u crkvi. Kao od dobrih učenica, od žena se očekuje da uče u tišini, odnosno da ne prekidaju nastavni proces. Osim toga, one trebaju biti pokorne učitelju i kršćanskim učenjima.

Ženama kojima je zabranjeno podučavati. Ženama je zabranjeno podučavati zbog utjecaja koji lažna naučavanja imaju nad njima – utjecaj koji možda nije djelovao samo na njihovo ponašanje već je vjerojatno uključivao i njihovo promicanje lažnih naučavanja. Žene u Efezu nisu smjele podučavati ne zato što su bile žene, već zato što su bile obmanute ili su bile izložene utjecaju lažnih učitelja – baš kao što je Eva bila obmanuta primamljivim riječima zmije (usp.1 Tim 2:14; 2 Kor 11:3, 4). U tim okolnostima te žene nisu bile u mogućnosti podučavati; prvo su trebale postati učenice (2,11).

Vladati nad nekim. Glagol *authentein* u 1 Timoteju 2:12, preveden »imati vlast nad«, ne odnosi se na službenu ovlast podučavanja. Pažljivo ispitivanje porabe glagola pokazuje da "ne postoji nalog iz prvog stoljeća za prevođenje *authenteina* kao "za izvršavanje vlasti". Ova vrsta autoriteta obično se izražava kroz verbalni oblik zajedničke grčke riječi koju Pavao koristi drugdje kako bi se odnosio na autoritet – *exousia* (npr. Rim 9:21; 13:3; 2 Kor 13:10; 2 Kol 3:9). On umjesto toga koristi neobičan glagol *authentein* – koji se nalazi samo ovdje u Novom zavjetu, ali izraz koji također ima negativne konotacije povezane s njim. Odnosi se na dominantan ili kontrolirajući oblik ponašanja. To upućuje

na to da je problem u Efezu ukorijenjen u dominantnom i kontrolnom načinu na koji su žene podučavale ili, najvjerojatnije, njihovom stavu prema onima koji su ih upućivali. Pavao zabranjuje ovo neprimjereno ponašanje u retku 12, a zatim objašnjava razlog zabrane pozivajući se na redosljed stvaranja u retku 13.

Adam i Eva. Važno je primijetiti da Pavao ne objašnjava što misli kad kaže: »Jer Adam je bio taj koji je prvi stvoren, a zatim Eva. I nije Adam bio prevaren, već žena...« (rr.13, 14). Stoga su dana različita objašnjenja (npr. Eva je uzurpirala Adamovo čelno mjesto). Ali Pavao suprotstavlja Adamov prioritet u stvaranju s Evinim prioritetom u grijehu kako bi uputio na to da obmana nije neizbježna – Adam, iako prvi stvoren, nije bio prevaren. Obmana je u oba slučaja povezana s lažnim učiteljima i ako bi ih žene prestale slušati, ne bi bile prevarene. Ovo tumačenje teksta u njegovom neposrednom kontekstu podupire 1 Korinćanima 11,5, gdje Pavao izričito priznaje pravo žena na molitvu ili prorokovanje u crkvi – aktivnosti koje se nisu samo vršile naglas već su uključivale i element javnog podučavanja.

Shvaćena iz te perspektive, Pavlova se zabrana najbolje razumijeva kao privremena zabrana, posebno povezana s lažnim naučavanjima koja su mučila vjernike u Efezu. Kao i cijelo Sveto pismo, ulomak ima univerzalnu ovlast za Crkvu danas. No, da bi bio vjeran Svetom pismu, ulomak se mora primijeniti samo na slične situacije unutar Crkve – situacije u kojima pod utjecajem lažnih naučavanja ponašanje određenih pojedinaca, bilo žena ili muškaraca, prijeti potkopavanjem naviještanja istinitog evanđelja (Gal 1,7-9). Kontekst upućuje na to da se ovaj ulomak ne odnosi na rukopoložanje žena u službu ili na poglavarstvo crkvenih starješina nad ženama. Nije ni o muževljevoj ovlasti nad ženom.

NARAV KRŠĆANSKE SLUŽBE

ISUS I KRŠĆANSKA SLUŽBA. Narav kršćanske službe neupitno se očitovala i uspostavljala kroz Isusovo učenje, službeništvo i žrtvu: "Jer čak ni Sin Čovječji nije došao da mu služe, nego služiti i dati svoj život u otkupninu za mnoge" (Marko 10,45). Samopožrtvovna služba najveći je izraz kršćanske službe koji se očituje u utjelovljenju i smrti Sina Božjega. Onaj koji je po naravi bio božanski postao je sluga do te mjere da je dao svoj život za nas (Fil 2,5-8). Njegovo se uzvišenje temeljilo na njegovoj neizmjernej službi drugima. Također je to naučavao učenicima kad im je rekao: »Znate da oni koji su prepoznati kao vladari pogana gospodare njima; i njihovi velikaši imaju vlast nad njima. Nije tako među vama! Naprotiv, tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj! I tko hoće da među vama bude prvi, neka bude svima sluga« (10,42,43).

Isusova teologija službe temelji se na služenju, požrtvornosti i poniznosti, a ne na borbi za vlast, činu, statusu ili spolu. *Isus je ponovno uspostavio u svojoj Crkvi božansko načelo poretka koje je vladalo njegovim nebeskim kraljevstvom prije nastanka grijeha, odnosno božanske ljubavi koja se očituje u služenju drugima.* Pozicije vodstva tada su dodijeljene na temelju vijeka trajanja, a ne na temelju prioriteta u stvaranju ili spola. Isus ne kvalificira ono što govori na temelju spola kao da je služenje žena uvijek inferiorne naravi u odnosu na muško. Vodeći se položaji, kaže, dodjeljuju svima na temelju službe.

SLUŽBA U CRKVI. Slijedeći Isusove upute, NZ pisci predviđjeli su sve službeništvo kao službu (*diakonia*) i primijenili taj termin na službeništvo svih vjernika, i na one koji izvršuju vodeće uloge jednako kao i na one koji ispunjavaju druge službene uloge u Crkvi (Rim 16:1; Fil 2:5-7; Kol 1:7; 1 Pt 4:10). U svojim poslanicama crkvama, Pavao je rabio iste riječi da opiše svoju službu i službu svojih suradnika, uključujući i žene suradnice (Rim 16:3; 1 Sol 3:2). Zajedno oni su bili sluge (*diakonos*) i robovi (*doulos*) evanđelja Kristova (Kol 1:7, 4:7, 12; Ef 6:21). Vrsta je vladanja koju izvršuju kršćanski vjernici tako različita od one koja se zamjećuje u cijelom svijetu. Radije nego koncipirana u terminima „vladanja nad“ ili „imajući vlast nad“ (Mk 10:42), svrha je kršćanske službe ohrabriti, osnažiti, osposobiti i opskrbiti vizijom „tako da se tijelo Kristovo može izgraditi“ (Ef 4:12, NIV) i njegova misija privesti završetku. Biblijska načela za provedbu vlasti izazivaju na neki način svaku ljudsku kulturu. Bitno je priznati da kultura ima snažan oblikovni utjecaj na svaku osobu. Adventisti vjeruju da se sva crkvena vlast treba vršiti u duhu ponizne službe Bogu i Njegovom narodu (Mt 20:24-28; 1 Pt 5:1-4).

Kroz cijelu Božju riječ, propovjednički se rad shvaćao kao služba, i kao takva ona je poziv svakoj osobi koja prihvaća Krista kao Spasitelja i Gospodina i postane dijelom Njegova tijela. Svi Kristovi sljedbenici pozvani su da ga predstavljaju svijetu, djeluju u Njegovo ime i služe drugima u skladu sa svojim darovima (2 Kor 5:20; 1 Pt 4:10). Tako se ne može naći u Novom zavjetu ni razlika između duhovne službe (svećenstva) i sekularnog laikata. Svaki je Kristov sljedbenik službenik ili sluga i pozvan da ispuni službu prema volji Svetoga Duha.

DAR DUHA

DUH ZA MUŠKARCE I ŽENE. Da se osnuje poredak u Crkvi na temeljima nebeskog poretka osnovanog od Boga, svi članovi Crkve – žene i muškarci – primili su na Duhove silu Svetoga Duha. Tako je započela misija Crkve. Kroz Duha, Krist je proveo odredbu prema kojoj svaki vjernik sudjeluje u Njegovoj službi. On nastavlja osnaživati vjernike opskrbljujući ih duhovnim darovima, čija je svrha da uzdigne i služi kršćanskoj zajednici i olakša njezin misionarski pothvat (Rim 12:6-9; 1 Kor 12:6-11; Ef 4:7, 11-13). U davanju službe ljubavi jedni drugima i svijetu, vjernici iskazuju svoju poslušnost Isusovoj zapovijedi (Mt 22:37-39; 28:18-20).

DAROVİ SU RODNO UKLUČİVİ. Novozavjetno učenje o duhovnom darivanju upućuje na to da Duh Sveti daruje sve kršćane bez obzira na rasu, spol ili društveni status. Svi vjernici primaju neke darove za poučavanje kršćanskog tijela te za poslanje i službu u svijetu. Ta je činjenica očita u tome da se svim kršćanima (muškarcima i ženama) daju darovi i potiče ih se da žele "najbolje darove" (1 Kor 12, 7, 11, 31). Svaki Kristov sljedbenik, bez iznimke, stoga ima poseban i jedinstven doprinos dobrobiti i poslanju Crkve. Budući da Duh Sveti i pokreće i odobrava sve kršćanske službe, Kristovi sljedbenici mogu očekivati da će primiti njegov poziv i potaknuti su da prihvate određeno službeništvo na koje su pozvani. Na temelju proročkih riječi Joela 2 i Petrove ponovne primjene na događaje Pedesetnice, adventisti sedmog dana dosljedno potvrđuju da su svi duhovni darovi rodno uključivi, ubrajajući darove poput voditeljstva, proroštva, evangelizacije, pastoralne službe i podučavanja.

ČLANOVI I SLUŽBE: NEMA BITNE RAZLIKE. Najposlije, duhovno darivanje svakog člana sugerira da ne može postojati bitna razlika između članova i svećenika u Crkvi. Svaki oblik klerikalizma

(tj. ideje da u Crkvi postoji klasna podjela u kojoj neki imaju viši duhovni status od drugih) stran je misli Novog zavjeta (1 Kor 12:22-25). Umjesto toga, svaki vjernik, pod vodstvom i usmjeravanjem Duha Svetoga, pozvan je ispuniti službu u skladu sa svojim duhovnim darom (Dj 1:6-8; 1 Kor 12:4, 11). Svako isključivo pravo na ove darove ili njihovo poricanje na temelju rase, društvene klase ili spola isključeno je jer je njihova raspodjela određena voljom Duha Svetoga, a ne voljom muškaraca (1 Kor 12:11).

Zaključno, kršćanska služba je rodno uključiva i položaji odgovornosti daju se na temelju božanskog poziva i života u ljubavi koji se očituje u služenju Bogu i drugima. Adventisti vjeruju da "darovi pružaju sve sposobnosti i službe potrebne Crkvi da ispuni svoje božanski određene funkcije" (*Fundamental Beliefs*, 17). Međutim, »svećeništvo svih vjernika« i duhovni darovi svakog vjernika ne isključuju ideju da je, kako bi Crkva učinkovito izvršila svoje poslanje, potrebna neka struktura ili organizacija (Dj 15:1-15; 1 Kor 14:33,40). Iz tog razloga, Novi zavjet također podržava ideju posebnog službeničkog vodstva.

DAROV I VODITELJI

Iako Krist nije dao detaljne informacije o tome kako Crkvu treba organizirati, dopustio je Crkvi, uz vodstvo Duha i Svetog pisma, da se organizira sama i pronade načine kako najbolje ispuniti svoje poslanje.

BOG PREUZIMA INICIJATIVU. Biblijsko je svjedočanstvo jasno da je Bog, kako bi ispunio svoje poslanje na zemlji, izabrao neke od svojih sljedbenika da služe i kao vodstvo u Crkvi u skladu s duhovnim darom koji su primili Duhom Svetim (Rim 12:8; Ef 4:7, 11). U svim slučajevima službe Bog je Onaj koji je inicirao poziv, osposobio ih za njihovo službeništvo i kroz Crkvu im dao ovlast da obavljaju svoje dužnosti i funkcije. U Starom zavjetu to je vodstvo uključivalo Levite (Br 8:5-26), Arona i njegove sinove (Izl 28:29), 70 starješina (Br 11:10-25), Jošuu, suce i proroke Izraelove.

Kao i u Starom zavjetu, Novi zavjet također pruža različite načine na koje je netko imenovan u službu ili na zadatak. U svim slučajevima inicijativa za poziv na bilo koji oblik službe povezana je s Bogom. Oni koji su dali sve svoje vrijeme kršćanskoj službi imali su pravo na materijalnu potporu kršćanske zajednice (Mt 10:10; 1 Kor 9:3-14; 1 Tim 5:17, 18).

DVANAEST APOSTOLA. Među voditeljima ranog kršćanstva, apostoli su odigrali posebnu ulogu. Isus je imenovao ovih dvanaest ljudi iz većih skupina učenika (Mk 3:13-19; Lk 6:12-16) da budu apostoli (Mt 10,1-4; Mk 3,13-19; Lk 6,12-16). Odabrao ih je za svjedoke svoje službe (Dj 1:21, 22) i dao im službu vjernog naviještanja i tumačenja njegovih riječi i svjedočanstva, evanđelja. Nakon svoje smrti i uzašašća na Nebo (Dj 2:1-4; Mk 3:13, 14; Mt 28:18-20), povjerio je tim pojedincima izvršavanje ovlasti u Crkvi (usp. Mt 16:19; 18:18). Kao očevici, koje je Krist izravno imenovao, apostoli zauzimaju jedinstven položaj u Crkvi. Kao što Pavao kaže, oni su, s prorocima, temelj na kojem je Crkva izgrađena (Ef 2: 20). Njihova služba je jedinstvena i ne može se ponoviti u Crkvi. Imenovanje Dvanaestorice smatra se početkom kršćanske Crkve i kršćanske službe. Kasnije, nakon Isusova uzašašća, učenici su među sobom odabrali drugog apostola Matiju da zamijeni Judu. To je imenovanje također učinjeno u duhu molitve, a bacanje kocke između Matije i Josipa Barnabe smatralo se Božjom voljom (Dj 1:15-

26). U Novom zavjetu izraz »apostol« također se koristi za označavanje onoga što se čini da se odnosilo na misionare (npr. Dj 14:14; 1 Kor 4:6, 9; 1 Sol 1:1; 2:6).

POSEBNI DAROVI. U ranom kršćanstvu nalazimo razne pojedince koje je Bog pozvao i obdario određenim darovima Duha Svetoga koji su im omogućili da djeluju u posebnim ograncima voditeljstva. Nazivani apostolima, evanđelistima, pastirima i učiteljima (Ef 4:11), ti su pojedinci djelovali kao voditelji koji su pomogli mladoj kršćanskoj Crkvi da učinkovitije ispuni svoje poslanje. Bili su zaduženi da pripreme Božji narod »za djela službe, kako bi tijelo Kristovo bilo izgrađeno« (Ef 4:12, NIV).

POČETAK IMENOVANJA VODITELJA. Početak imenovanih dužnosti službe u Crkvi zabilježen je u Djelima 6. Kad su se apostoli našli opterećeni u svom poslanju administrativnim pitanjima, zatražili su od Crkve da izabere sedmoricu muškaraca koji će preuzeti dnevnu distribuciju hrane. Njihov odabir od strane skupštine završen je molitvom i polaganjem ruku (rukopolaganjem), što je prvo spominjanje tog obreda u Novom zavjetu (Dj 6:1-6).

Ovaj događaj označava početak službe koju je imenovala Crkva, za razliku od službe koju je imenovao Isus ili drugi čija je služba ovisila samo o izravnom božanskom pozivu (npr. proroci i učitelji). I apostoli i Sedmorica su, kako se navodi, vršili službu ili služenje za Crkvu: apostoli su obavljali službu Riječi dok su Sedmorica obavljali službu stolova. Ta podjela rada nije bila apsolutna, jer je Duh Sveti koristio barem dvojicu od sedmorice, Stjepana i Filipa, kako bi snažno podučavao evanđelje u kasnijim poglavljima Djela (6:8-10; 8:5; 36-40; 21:8).

Iako se riječ "đakon" (*diakono*) ne pojavljuje u knjizi Djela, "starješina" (*presbiteros*) pojavljuje se nekoliko puta, prihvaćajući sredstva za raspodjelu (11:30) i djelujući u vodećoj ulozi s apostolima (15:2-4, 22; 21:18). Pavao i Barnaba bili su učitelji u antiohijskoj crkvi, a također su bili odvojeni za misionarski rad molitvom i polaganjem ruku od strane svoje crkve (Dj 13:1-3). Tijekom svog misionarskog putovanja imenovali su starješine u mjesnim crkvama koje su uspostavili (Dj 14:23). Međutim, Novi zavjet govori i o nekim imenovanjima na različite funkcije na manje formalne načine, kao što su Filipove kćeri i Agabus (Dj 21,8-10). Prvi je jasan dokaz dvojakog imenovanog službeništva đakona i starješina pozdrav u Filipljanima 1:1, ali razlika je najjasnija u 1 Timoteju 3: 11.13. Kroz Božje zaštitno vodstvo i pažljivu brigu, obrasci službeništva, fluidni u početku, tako su uspostavljeni u ranoj Crkvi.

ĐAKONI I STARJEŠINE. Kao što je naznačeno, đakoniat je nastao za imenovanja Sedmorice u Djelima 6. Vjerojatno je bilo pitanje vremena kada će crkve na različitim mjestima imenovati vlastite đakone kao službenike u crkvi. Pavao daje posebne upute o tom pitanju (1 Tim 3:8-13). Među one koji su vršili darove vodstva bili su i imenovani voditelji – starješine/nadglednici i đakoni – koje je zajednica izabrala i apostoli potvrdili. Prepoznajući dar voditeljstva u tim pojedincima i ispunjavanje Duha Svetoga u njihovom životu (Dj 6:3), Crkva ih je izabrala za zadaću duhovnog nadzora, zaštite zajednice (pastorstva), podučavanja i propovijedanja (Dj 20:28; 1 Tim 5:17).

Darove i službe ne treba drastično razlikovati jer su starješine imenovane u svoju službu na temelju toga što su primili darove koji su ih kvalificirali za tu specifičnu službu. Na primjer, među darovima Duha nalazimo onu za pastora (*poimēn*; Ef 4:11) koji se koristi kao sinonim za starješinu/nadglednika (1 Pt 5:1-4; Dj 20:17, 28). Funkcije starješine i nadglednika također su sinonim

jedna za drugu (Dj 20:17, 28; Titu 1:5, 7). Dar podučavanja također je opisan kao odgovornost starješine/nadglednika (1 Tim 2:2; Titu 1:9). Te uloge (pastor/učitelj, starješina/nadglednik) nisu bile jasno razlučene. Duhovni darovi pastora/učitelja, koji su rodno uključivi u adventističkom učenju duhovnih darova, stoga su istovjetni postavljenom položaju starješine ili nadglednika.

POLAGANJE RUKU U PISMU

Današnja praksa uvođenja crkvenih voditelja kroz obred polaganja ruku (rukopolaganja) u velikoj se mjeri temelji na NZ zapisima Dj 6:1-6 i 13:1-3. Sveto pismo nam ne daje detaljan liturgijski opis ili njegovu teologiju, niti ograničava uporabu tog obreda samo na postavljanje crkvenih voditelja. Međutim, kao i mnoge druge kršćanske prakse, polaganje ruku vuče korijene iz Starog zavjeta i judaizma.

POLAGANJE RUKU U STAROM ZAVJETU. Obred se događa u Starom zavjetu u različitim kontekstima, poput blagoslova, žrtava ili kamenovanja za bogohuljenje (Post 48:14; Lev 4:4; 24:14). Međutim, samo se dva slučaja mogu tumačiti kao prethodnici NZ obreda polaganja ruku na voditelje: (1) indukcija Levita (Broj 8:10) i (2) Jošuin početak službe (Broj 27:23). Oba slučaja koriste hebrejsku frazu *samak yad* (doslovno, "pritiskanje ruke /s na"). Leviti su pozvani na posebnu svećeničku službu u ime naroda. Obred polaganja ruku uključivao je cijelu kongregaciju Izraela i učinjena je samo jednom na inauguraciji njihove službe (broj 8,10). Nema biblijskih dokaza da su bilo koje uspješne generacije Levita rukopoložene ili da se taj događaj trebao ponoviti. Bio je to jedinstven događaj.

Uvođenje Jošue (Br 27:23; Pnz 34:9) došlo je u kritičnom trenutku u povijesti Izraela i nosilo je značajnu simboliku. U očima naroda, on je sada bio njihov pastir i vođa (Broj 27, 17), čovjek kojeg je Bog izabrao da ispuni kritičnu zadaću. Međutim, važno je napomenuti da, iako je polaganje Mojsijevih ruku simbolički označilo darivanje autoriteta, Bog je već ispunio Jošuu svim duhovnim darovima potrebnim za ispunjenje zadace (Broj 27:18). Polaganje ruku bila je potvrda prisutnosti Duha Svetoga, koji daje mudrost za vodstvo, i priznanje Jošuline sposobnosti da vodi izraelski narod, zajedno s primanjem ovlasti da to učini. To je također bio jedinstven događaj jer prije vremena kraljeva nijedan drugi vođa nije bio pomazan.

POLAGANJE RUKU U NOVOM ZAVJETU. Kao i u Starom zavjetu, tako je i u Novom zavjetu obred polaganja ruku korišten u različitim okolnostima. Dva izraza, *epitithein tas cheiras* i *epiteos ton cheiron* (polaganje ruke/ruku), koriste se više od 20 puta kako bi se ukazalo na događaje kao što su blagoslov, iscjeljenje ili primanje Duha Svetoga na krštenju (npr. Mk 6:5; Dj 8:17; 9:17; 19:6). Samo dva nedvosmislena slučaja polaganja ruku izravno se odnose na postavljanje vjernika na vodeće položaje: imenovanje Sedmorice u Djelima 6 i „predanje“ Barnabe i Savla „Božjoj milosti“ u Djelima 13:3, prije njihova misionarskog putovanja (Dj 14:26).

U slučaju Sedmorice u Djelima 6 odabrani su (rr. 3,5) od kršćanske zajednice u skladu s potrebnim kvalifikacijama koje su postavili apostoli (»dobrog ugleda, punog Duha i mudrosti«, r. 3). Dok su stajali pred apostolima, "molili su i položili ruke na njih" (r. 6). Nažalost, nije jasno tko su bili "oni". To je

mogla biti cijela zajednica, ili su to mogli biti samo apostoli. Ako je Crkva slijedila SZ presedan iz Brojeva 8:10 (»Sinovi Izraela položiti će ruke na Levite«), to bi podržalo prvo tumačenje.

ZNAK OBREDA. Bilo da su apostoli ili cijela zajednica položili ruke na Sedmoricu, polaganje ruku nije sakramentalno dalo dar koji prije nisu imali. Oni su već bili »puni Duha i mudrosti« (Dj 6:3) i tako su imali potrebne duhovne darove kako bi ispunili službu u koju su pozvani. Zato su i izabrani. Isto tumačenje vrijedi i za uvođenje u rad Barnabe i Pavla. Gesta je označila da su u svojim novim odgovornostima sedmorica muškaraca i Barnaba i Pavao imali punu potporu, blagoslov i potvrdu Crkve; njihova nova služba i ovlast da je nastave vršila se u ime Crkve. Tim obredom, ove zajednice NZ-a priznale su prisutnost poziva Duha Svetoga i dale Sedmorici, Barnabi i Pavlu, a kasnije i drugim voditeljima u Crkvi, odobrenje da služe u svojim funkcijama; njihova nova služba i ovlast da je nastave vršila se u ime Crkve.

Koje su, dakle, implikacije našeg proučavanja polaganja ruku na pitanje rukopolaganja žena? U najmanju ruku treba reći da Crkva može legitimno i na temelju Svetog pisma odlučiti položiti ruke na one (ili "pozvane") za koje priznaje da su primili Božji poziv i odgovarajući duhovni dar za pastoralnu službu, bez obzira na spol. Činjenica da gotovo i nema značajne razlike između darova i službi (darovi opremaju za službu) upućuje na to da Novi zavjet ne podržava razmatranje darova kao rodno uključivih ali istodobno ne i službi – čime se žene isključuju iz službe.

KVALIFIKACIJE ZA VOĐENJE

Dok se za voditelje očekivalo da budu zreliji u kršćanskom karakteru, mnoge su kvalifikacije za vodeće službe opisane u 1 Timoteju 3:1-13, ustvari, iste koje se očekuju od svih kršćana. Kao što ćemo vidjeti, te voditeljske kvalifikacije nisu rodno isključive. Ta se biblijska činjenica često previđala zato što uključiva poraba u Pismu, kao i u mnogim jezicima i društvima čak i u sadašnjim vremenima, rodnim (uglavnom muškim) jezikom upućuje i na muškarce i na žene. Pavlova lista kvalifikacija za voditeljstvo uokvirena u muški rod ne isključuje žene iz služenja u tim službama i položajima više nego što muški rod kroz Deset Zapovijedi i druge SZ zakone (Izl 20; vidi r. 17) izuzima žene od poslušnosti.

ŽENE ĐAKONICE. Novi zavjet spominje dvije specifične službe u kršćanskoj Crkvi, a to su starješine i đakoni. Kao i u slučaju starješina, đakoni su u apostolskoj Crkvi nosili vrlo važne voditeljske odgovornosti. Također je važno napomenuti da, iako su kvalifikacije za đakone specifične za spol, one nisu rodno isključive (1 Tim 3:8-10, 12, 13). Postoje dokazi, ili barem natuknice, u Novom zavjetu koji ukazuju na to da je u apostolskoj Crkvi bilo žena-đakonice (1 Tim 3:11; Rim 16:1). Prvo, u raspravi o kvalifikacijama za đakonstvo Pavao umeće i kratku listu kvalifikacija za „žene“ među đakonima (1 Tim 3:11; NIV), što se na grčkom čita: „Žene jednako tako dostojanstvene...“ Čini se da Pavao ovdje upućuje na žene koje su bile đakonice. Drugo, jedna žena đakonice je eksplicitno spomenuta od Pavla u Rimljanima 16:1: „Preporučujem ti našu sestru Febu, koja je službenica [*diakonos*] crkve u Kenhreji.“ ” Tu imamo uobičajene elemente grčko-rimske poslaničke preporuke.¹⁸ Ona uključuje ime osobe koja se preporučuje (Feba), odnos s tom osobom (“naša sestra”), the status/uloga osobe (“*diakonos* crkve u Kenhreji”), i zamolbu (“primi je... i daj joj svaku pomoć”).

Treće, Ellen G. White podržava čitanje ovih ulomaka koji se odnose na ženske đakonice odabrane polaganjem ruku u tu službu. Ona piše:

Žene koje su voljne posvetiti dio svog vremena službi Gospodnjoj trebaju biti postavljene da posjećuju bolesne, brinu se o mladima i poslužuju potrebe siromašnih. One bi trebale biti odvojene za to djelo molitvom i polaganjem ruku. U nekim slučajevima morat će se savjetovati s crkvenim službenicima ili pastorima; ali ako su odane žene, koje održavaju vitalnu vezu s Bogom, one će biti moć dobra u Crkvi. To je još jedno sredstvo jačanja i izgradnje Crkve.¹⁹

Crkveni voditelji, uključujući njezina sina W. C. Whitea, protumačili su tu izjavu da bi žene mogle biti rukopoložene u službu đakona. Stoga su počeli rukopolagati žene kao đakonice.²⁰ Ono što se dalo naslutiti u Novom zavjetu eksplicitno je kroz proročku službu Ellen G. White. Rukopolaganje žena Ellen G. White je jasno poduprla i ona je navela neke od naših pionira koji su rukopolagali žene đakone. Ovo otkriće, kao što ćemo vidjeti, vrlo je značajno.²¹

ŽENSKÉ STARJEŠINE. Postoje jasni dokazi koji upućuju na to da, iako je jezik koji se koristi u navođenju kvalifikacija za starješine rodno specifičan (muški), nije rodno isključiv. Prvo, predgovor Pavlovom popisu kvalifikacija počinje izjavom: "Ako netko (grčki *tis*) teži poziciji nadzora (*episcopē*)...", a ne: "Ako čovjek (*anēr*) teži..." (1 Tim 3:1). Na grčkom, *tis* je neodređena zamjenica koja kao takva nije zainteresirana za rodno definiranje. Korištenje ove zamjenice upućuje na to da Pavla ne zanima spol, već da pohvaljuje službu nadglednika kao dostojnu težnju. To podupire činjenica da je apostol prvenstveno zainteresiran za karakter nadglednika kao duhovnog voditelja, a ne za njegove dužnosti. Stoga, kad Pavao kaže "bilo tko", misli na "bilo koga". To je izravno značenje teksta. Istina je da je imenica "starješina" na grčkom muški rod, ali to je slučaj i s grčkim pojmom *diakonos*. Stoga, iako su oba pojma rodno specifična, nisu rodno isključiva.

Drugo, izraz "muž jedne žene" (doslovno "muškarac s jednom ženom") ne znači da samo muškarac može biti starješina. Isti izraz se koristi i za đakone i starješine (1 Tim 3:1, 12) a sada je jasno da žena može zauzeti službu đakonice. Stoga, iako je izraz svakako rodno specifičan, on nije rodno isključiv jer su postojali ženski đakoni, to jest đakonice. Naglasak izraza je na moralnoj čistoći, a ne na rodu (usp. 5:9). U prevladavajućem kulturnom kontekstu hramske prostitucije, Pavao koristi muški jezik kako bi predstavio spolnu čistoću i monogamiju kao kvalifikaciju đakona i starješina bez obzira jesu li muškarci ili žene. Starješine i đakoni moraju biti spolno čisti. Opet, ta uputa prepoznaje moralnu osobinu koja također kvalificira žene jer Pavao također podučava da je vjerna starija udovica »žena jednog muža« ili »žena za jednog muškarca« (1 Tim 5:9, ESV).

Treće, to da se od starješina očekuje da dobro upravljaju svojim kućanstvom, ne isključuje žene s tog mjesta službe. Ista se kvalifikacija zahtijeva i od đakona (3:12) i, kao što smo vidjeli, žena može funkcionirati kao đakon. Od žena se očekivalo da dobro upravljaju i svojim kućanstvom (5,14). Dobar primjer za to nalazimo u Lidijinu iskustvu (Dj 16:15). Glavna je svrha tog zahtjeva osigurati da starješina i đakon imaju dobro administrativno iskustvo. Jasno je da nijedna druga kvalifikacija za starješine i đakone nije bila namijenjena isključivanju žena iz tih uloga.

Ukratko, Pavao koristi rodni (muški i ženski) jezik u specifičnim situacijama kako bi komunicirao načela koja su relevantna za muškarce i žene u službama voditeljstva. To upućuje na to da čak i kada su kvalifikacije formulirane u rodno specifičnom jeziku, one nisu rodno isključive, jer su iste za sve

kršćane. Stoga žene mogu zauzeti položaje ili službe đakona i starješina čak i ako u Novom zavjetu ne nalazimo nijednu ženu imenovanu kao starješinu u Crkvi. Biblijski tekst to dopušta, ponovno ističući da Bog ne diskriminira nijedno ljudsko biće. *Svaku osobu koja je primila i razvila potrebne darove Duh On može uključiti na bilo koji položaj u Crkvi na kojemu će ona biti korisna.*

ZAKLJUČAK

Unutar zajednice vjere koju je uspostavio Isus, vodeće pozicije ne smiju se temeljiti na rasi, klasi, kulturi ili spolu. Središnji element je odanost samo Kristu i ispunjenje njegova poslanja u svijetu kroz ljubav koja se očituje u službi. Pavao namjerno rastavlja sve sustave ljudskih odnosa koji su izgrađeni na naslijeđenim shvaćanjima vrijednosti na temelju rasnog ili kulturnog podrijetla, ekonomskog statusa i rodne pripadnosti i zamjenjuje ih sustavom vrijednosti izgrađenim isključivo na darovima koje je Duh Sveti dao pojedinim članovima Tijela Kristova. Prijašnji načini međusobnog povezivanja zamijenjeni su novom povezanošću u Kristu (Gal 3:28,29; Kol 3:11). Bog želi obnoviti na zemlji isti nebeski poredak koji je uspostavio na zemlji u početku. U ovoj zajednici svi imaju jednaku vrijednost kao članovi Tijela Kristova jer su svi iskusili uskrslog Krista. Svi su oni nadareni raznim duhovnim darovima, uključujući darove službe i vodstva, koji će se koristiti za dobrobit vjernika, globalno poslanje Crkve i za obnašanje dužnosti đakona i starješina (Rim 12:1-8).

Kako se ovo poslanje približava njegovu ispunjenju, muškarci i žene u progonjenoj Crkvi na kraju vremena proglašeni su da su po Kristu "kraljevi i svećenici" svom Bogu (Otk 5:10; usp.1:6; 20:6; Izl 19:5, 6; 1 Pt 2:9, 10). Ovaj red uključivog svećeničkog službeništva Bogu u Crkvi karakterizira knjigu Otkrivenja u cjelini (u ispunjenju Iz 61:6). Bez razlike u pogledu na rodnu pripadnost, Krist je spasio muškarce i žene (Otk 1:5; 6; 5:9,10), pozvao ih da poslužuju i naviještaju kraljevstvo Božje dok ne dođe (14,6-13) i obećao da će vladati svijetom s njim kao svećeničkim vladarima (20:4-6). Dakle, "svećeništvo" muškaraca i žena obilježje je Crkve ostatka.

Ellen G. White i žene u službi

Ellen G. White je nedvosmisleno i opetovano pozivala žene da se obuče i zaposle u različitim oblicima službe, pa čak i da se neke rukopolože na tim službeničkim mjestima. Da je poduprla sudjelovanje žena u različitim oblicima službe, dobro je poznato i dokumentirano. Mnoge publikacije pomogle su adventistima da budu svjesniji njezinih misli o toj temi, i danas su žene uključene u sve oblike službe u našoj Crkvi.

Pažljivo razmatranje misli E. G. White o ulozi žena u Crkvi, uzeto u kontekstu 19. stoljeća, podupire slučaj rukopolaganja žena danas. Perspektiva koju crpimo iz njezinih spisa potiče nas da krenemo naprijed i protegnemo granice našeg razumijevanja službeništva i rukopolaganja, da izađemo u vjeri i u odgovoru na Božje vodstvo omogućimo puno sudjelovanje žena u svim aspektima službe. Pet jednostavnih riječi najbolje može opisati pogled E. G. White na žene u službi i na rukopolaganje žena.

TIŠINA

Ellen G. White potpuno šuti o nekim ključnim tekstovima i konceptima koji se koriste kako bi se spriječilo žene da služe u službi. Anegdote iz njezine službe ilustriraju da prije 150 godina žene nisu bile toliko uključene u društveni ili vjerski javni život kao danas. Zapravo, ponekad je bilo neprikladno i nepristojno vidjeti ženu kako govori na skupu. I, na temelju tradicionalnog čitanja Pavlovih opomena u 1 Korinćanima 14:34, 35 ili 1 Timoteju 2:12, mnogi su se usprotivili slušanju žena koje govore na vjerskim sastancima. Međutim, E. G. White nikada nije komentirala ta dva ključna teksta. Njezina šutnja o tim tekstovima dovoljno govori o važnosti koju im trebamo dati u današnjoj raspravi o ženama u službi. Njezini muški adventistički kolege, međutim, komentirali su te tekstove i ponekad koristili Galaćane 3:28 kako bi izjavili da je ono što je Pavao napisao o ženama koje ne bi trebale govoriti u javnosti bilo u kulturnom kontekstu koji danas nema univerzalnu primjenu. Također su se osvrnuli na mnoge Pavlove suradnice kako bi iznijele očigledan zaključak da Pavao stoga nije govorio protiv žena u službi. Jedan od najjasnijih takvih odgovora došao je od G. C. Tenneya, predsjednika Australske konferencije, 1892.

Poteškoće s tim tekstovima gotovo u potpunosti vode do nezrelih zaključaka donesenih u vezi s njima. Očito je nelogično i nepravedno svakom ulomku Svetoga pisma dati bezuvjetno radikalno značenje koje je u suprotnosti s glavnim glasom Biblije i izravno u sukobu s njezinim jasnim učenjima. Biblija se može pomiriti u svim njezinim dijelovima bez izlaska izvan granica dosljednog tumačenja. No, velike poteškoće vjerojatno će doživjeti oni koji tumače izolirane ulomke u neovisnom svjetlu, vođeni idejama koje im se zbivaju kako bi ih zabavile. Oni koji su odgojeni u uvjerenju da je sramota za žene govoriti na sastanku ne traže dalje od tih tekstova i daju im široku primjenu. Kritičari Biblije, kritičari ženskog roda, kao i žene koje traže izgovor za neaktivnost, na isti način hvataju se za te ulomke. Njihovom zloporabom tih tekstova mnogi su savjesni ljudi u zabludi u vezi s onim što je Pavao mislio podučavati.²²

UKLJUČENOST

Ellen G. White je vjerovala u uključivanje žena u sve aspekte službe i službeništva. Godine 1893., iako se neki muškarci nisu osjećali ugodno sa ženama koje su služile u službi zajedno sa svojim muževima i bile pravedno plaćene za taj posao, ustvrdila je: "Ovo pitanje nije na muškarcima da se nagode. Gospodin je to riješio.« Bog poziva žene da se uključe u službu i u nekim slučajevima one će »činiti više dobra od pastora koji zanemaruju posjetiti stado Božje«. Nedvosmisleno je izjavila: »Postoje žene koje bi trebalo zaposliti u evanđeoskoj službi.«²³

Godine 1879. osvrnula se na tešku situaciju u Južnom Lancasteru u Massachusettsu i izjavila: "Nisu uvijek muškarci najbolje prilagođeni uspješnom upravljanju Crkvom. Ako vjerne žene imaju dublju i istinitiju pobožnost od muškaraca, one bi doista svojim molitvama i svojim radom mogle činiti više od muškaraca koji nisu posvećeni u srcu i životu.«²⁴ U ovoj uključivoj izjavi, njezino razumijevanje službe obuhvaća upravljanje Crkvom, službom koja se može povjeriti i ženama.

Godine 1880. pozvala je mlade da se uključe u literarnu evangelizaciju jer ona može poslužiti kao dobro obrazovanje za "muškarce i žene da obavljaju pastoralni rad".²⁵ Dvadeset godina kasnije, 1900., ponovno je potaknula žene da službuju: "Božji Duh Sveti jest taj koji priprema radnike, i muškarce i

žene, da postanu pastiri u stadu Božjem."²⁶ Godine 1887., dok je raspravljala o potrebi pružanja dobrog obrazovanja adventističke mladeži u našim školama, pozvala je administratore da daju sve od sebe kako bi mlade žene obučili "obrazovanjem koje im odgovara za *bilo koju poziciju povjerenja*".²⁷

Iako je bila svjesna da bi u njezino vrijeme postojala ograničenja o tome što žene mogu učiniti ili biti zaposlene u Crkvi, nije ograničila mogućnosti dostupne ženama i nikada nije koristila koncept muškog poglavarstva kako bi ograničila žene u službi. Ako je Ellen White nekako vjerovala da bi trebalo biti ograničenja u mogućnostima službovanja za žene, imala je puno prilika da pojasni svoju misao. Nikada nije. Umjesto toga, njezina ohrabrenja mladim ženama dosljedno su otvorena i uključiva.

A što je s rukopoložanjem?

RAZNOLIKOST

Shvatila je da je rukopoložanje za različite funkcije. Brojni ulomci u njezinim spisima daju nam značajnu ilustraciju o tome kako je razumjela zavjetovanje i polaganje ruku. Ellen G. White iskreno je vjerovala da pastoralna služba sama po sebi nije dovoljna za ispunjenje Božjeg naloga, već da Bog poziva kršćane svih profesija da posvete svoj život Božjoj službi. Stoga je pozvala Crkvu da se razgrana u svojem razumijevanju oblika službe kako bi uključila netradicionalne uloge izvan onih rukopoloženih pastora, starješine i đakona koje nalazimo u Novom zavjetu, kako bi se zadovoljile potrebe Crkve. Čak je zagovarala rukopoložanje ljudi u tim ulogama.

Godine 1908., kako bi potaknula misiju adventističkih medicinskih ustanova, E. G. White je napisala da medicinski misionari »trebaju biti sveto odvojeni za [ovo] djelo kao i posluživanje evanđelja«. ²⁸ U sličnom kontekstu, 1895. godine, napisala je dugi članak o radu laika u mjesnim crkvama. Savjetovala je:

*Žene koje su voljne posvetiti dio svog vremena službi Gospodnjoj trebaju biti postavljene da posjećuju bolesne, brinu se o mladima i poslužuju potrebe siromašnih. One bi trebale biti odvojene za to djelo molitvom i polaganjem ruku. U nekim slučajevima morat će se savjetovati s crkvenim službenicima ili pastorom; ali ako su odane žene, i održavaju vitalnu vezu s Bogom, one će biti moć dobra u Crkvi. Ovo je još jedno sredstvo jačanja i izgradnje Crkve. Moramo se više razgranati u našim metodama rada.*²⁹

Ovdje je savjetovala da Bog vodi Crkvu u postavljanju žena za te oblike službe. U ove dvije preporuke, White je očito držala na umu šire razumijevanje rukopoložanja od nekih u svoje vrijeme i vidjela ga je kao oblik afirmacije koji služi različitim funkcijama i svrhama. Ne nalazimo eksplicitne biblijske presedane za te dvije preporuke za koje se zalaže. To je vjerojatno zato što E. G. White nije razumjela rukopoložanje kao oblik sakramenta ograničen samo na određene rodno specifične funkcije. Iz perspektive misije, čini se očitim da su u njezinim savjetima sve te funkcije rodno uključive.

POSLANJE

Prema misli Ellen G. White, rukopoložanje je isto što i poslanje na rad. Ova posljednja dva primjera odražavaju nesakramentalno razumijevanje polaganja ruku. Rukopoložanje je, prije svega,

oblik potvrde i poslanja na rad po zadatku. Zapravo, točno je reći da su u njezinim spisima rukopoložanje i poslanje na rad jednaki pojmovi.³⁰

Godine 1873., John Tay pridružio se Adventističkoj Crkvi sedmog dana i ubrzo se osjetio pozvanim od Boga da volontira kao misionar u južnom Pacifiku. Godine 1886. sletio je na otok Pitcairn i uspio Božjom milošću preobratiti cijelo stanovništvo. Međutim, budući da nije bio rukopoloženi pastor, nije se osjećao ovlaštenim krstiti te obraćenike. Deset godina kasnije, Ellen White je komentirala ovaj događaj i rekla je sljedeće:

Bila je velika pogreška što ljudi izlaze, znajući da su djeca Božja, poput brata Taya, [koji] je otišao u Pitcairn kao misionar na rad, [ali] taj čovjek nije osjećao slobodu krstiti jer nije bio rukopoložen. *To nije ništa što je uredio Bog; to je ljudsko određenje.* Kad ljudi izlaze s teretom djela i unose duše u istinu, ti su ljudi rukopoloženi od Boga, [čak] ako nikada nisu okusili ni dašak obreda rukopoložanja. Reći da [oni] ne krštavaju kad nema nikoga drugoga, [nije u redu]. Ako postoji pastor nadohvat ruke, u redu, onda bi trebali tražiti rukopoloženog pastora da krsti, ali kad Gospodin radi s čovjekom kako bi tu i tamo izveo dušu, a oni ne znaju kada će doći prilika da se te dragocjene duše mogu krstiti, zašto bi trebao sumnjati u to pitanje, on bi trebao krstiti ove duše.³¹

Poučno je što E. G. White kaže kako ideja da laik ne može izvršiti krštenje u posebnim okolnostima jer nije rukopoloženi pastor "nije ništa što je uredio Bog; to je ljudsko određenje". Možda će neki reći da je precijenila svoj odgovor na ono što se dogodilo. Ipak, postoji vid njezina razumijevanja rukopoložanja koji je navodi da to kaže. Rukopoložanje od strane Crkve smatra se potvrdom Božjeg prethodnog duhovnog rukopoložanja i poslanja u službu. Ljudska bića jednostavno prepoznaju ono što je Bog već blagoslovio. Naime, 1851. godine, kad je pisala o rukopoložanju prvih adventističkih službenika, ovaj je obred nazvala poslanjem u rad, a ne rukopoložanjem. Četrdeset i pet godina kasnije, 1896., još uvijek je imala isti koncept rukopoložanja.

MISIJA

Ellen G. White je vjerovala da svi imamo ulogu u adventističkoj misiji u svijetu. Pozvala je Crkvu da prepozna Božji poziv muškarcima i ženama polaganjem ruku na različite funkcije kako bi poslanje Crkve bilo raznolikije i potpunije. Bila je strastvena u spašavanju izgubljenih i snažno je osjećala da svi adventistički muškarci i žene trebaju biti aktivni u službi. Adventistička povijest također je izvor informacija o praksi rukopoložanja. George Butler postao je predsjednik Konferencije u Iowi u lipnju 1865., ali je rukopoložen tek u rujnu 1867. Uriah Smith bio je urednik *Reviewa i Herald* od 1855. i tajnik Sabora od 1863. godine. Rukopoložen je 1874. S vremenom se naše razumijevanje službe promijenilo i počeli smo rukopoložati ljude koji nisu bili samo evanđelisti. To je bio način da se prepoznaju drugi darovi službe. Proširili smo stajališta administracije kako bismo uključili više osoba koje služe u različitim položajima službeništva. Zašto ne bismo učinili isto za žene? Zar nas E. G. White još uvijek ne poziva da se razgranamo u našim oblicima službe kako bismo posegnuli za izgubljenim svijetom? Ohrabрила je žene da budu aktivne na mnogim funkcijama i u administraciji i vjerovala je da uz odgovarajuće obrazovanje žene mogu zauzeti "bilo koju povjerljivu poziciju".

E. G. White je bila spremna ohrabriti žene u svoje vrijeme, u društvu i kontekstu u kojem žene nisu bile ohrabrene da budu aktivne u društvu, jer je vjerovala u široku rodno uključivu službu kako bi

upozorila umirujući svijet na Kristov skori dolazak. Ako želimo slijediti njezino vodstvo, rukopolaganje mora biti povezano s misijom i širenjem evanđelja, a ne s uspostavom ili očuvanjem isključivog muškog službeništva. Ograničiti ono što žene danas mogu učiniti u Crkvi na iste aktivnosti i ograničene funkcije koje je Crkva dopustila ženama u 19. stoljeću znači propustiti trajnu valjanost poruke E. G. White. Ona je poticala progresivne i inovativne pristupe službi i misiji.

Moramo napomenuti da E. G. White nije bila zainteresirana za premještanje muškaraca iz tradicionalnih uloga koje su imali u obitelji, Crkvi i društvu. Međutim, zatražila je od Crkve da dopusti ženama da služe u širokim funkcijama evanđelja i pastoralne službe, te u bilo kojem položaju povjerenja za koje su kvalificirane, uključujući upravljanje Crkvom. Stoga je apelirala na Crkvu da uključi žene s darovima vodstva, pastoralne službe i poučavanja (sve iste biblijske funkcije koje zauzimaju pastori, učitelji, starješine i nadglednici), te da ih rukopoloži za te položaje, kao što su muškarci rukopoloženi za iste položaje.

Imenovanje u upravne službe u Adventističkoj Crkvi

U Adventističkoj Crkvi imenovanje u upravne službe i funkcije objedinjuje brojne osobine koje vidimo u Svetom pismu. Većina imenovanja obavlja se kroz postupak odabira u odborima koje vjerska zajednica imenuje za donošenje ili preporuku odluka za imenovanja. Ovlast za obavljanje tih funkcija stoga se dodjeljuje u trenutku kada konstitutivni odbori, odbori ili skupštine donose odluke o imenovanjima. Nakon odluke da se netko imenuje u službu ili funkciju odgovarajućih crkvenih odbora ili odbora za konferencije/unije, neki se službenici postavljaju ili rukopolažu kroz obred molitve i polaganja ruku, kao u slučaju đakona, starješina i pastora. Ostali službenici imenuju se u svoje administrativne službe ili funkcije jednostavno glasovanjem izvršnih odbora ili drugih odbora (npr. direktori odjela; predsjednici kolegija i sveučilišta) i drugi glasom skupštine vjernika (npr. konferencija, unija, odjela i sabora). Tijekom rukopolaganja đakona, starješina i pastora, obred molitve i polaganja ruku potvrda je ili simbolički prikaz odluke donesene prije obreda da im se povjeri ovlast.

Adventisti sedmog dana ne vjeruju da rukopolaganje daje bilo kakvu duhovnu moć ili status. Ceremonija polaganja ruku oblik je blagoslova u kojem zajednica prepoznaje Božji poziv u životu pojedinca. Polaganjem ruku Crkva djeluje kako bi dala predstavničku ovlast za izvršavanje službe đakona/đakonice, starješine ili pastora.

Zaključak

Naše je istraživanje pokazalo da, iako se čini da postoji biblijski obrazac muškog vodstva među Božjim narodom, Bog je uvijek bio spreman uputiti na bolji način – način koji ne bi isključio žene s tako važnih položaja na temelju njihovog roda. Vjerujemo da je naša najvažnija zadaća »s pravom dijeliti riječ istine« (2 Tim 21:5, NKJV), utjelovljujući biblijska načela i primjenjujući biblijski nauk na svakodnevni život. Činimo tu svetu zadaću oblikovanu interpretativnim metodama koje proizlaze iz same Božje riječi, odbacujući izvanbiblijske planove i društvene trendove nametnute tekstu. Pažljivim, sustavnim proučavanjem Riječi, uspoređujući Sveta pisma sa Svetim pismima, dolazimo do punog razumijevanja njezina značenja, potpomognutog obećanim uvidom Duha.

Samo naše ime – adventisti sedmog dana – ističe našu duboku predanost Riječi koja otkriva Krista kao Stvoritelja, kao i naše iščekivanje ponovnog stvaralačkog čina kojim će »učiniti sve novo« (Otk 21:5, NKJV). Iz izvješća u Postanku o Kristovu stvaranju muškarca i žene razumijemo bitnu jednakost za koju ih je on oblikovao i uzajamnost za koju ih je osmislio. U viđenju o nebu apostola Ivana vidimo otkupljene – bez razlika u činu, rasi ili rodu – koji obožavaju i slijede Jaganjca »kamo god ide« (Otk 14:4).

Božje poslanje objavljeno i u Starom i u Novom zavjetu bogato ilustrira njegovu spremnost da uključi sve osobe – sada božanski neklasificirane – kako bi izgradio svoje kraljevstvo i služio svom narodu (Gal 3, 28). I muškarci i žene pozvani su, nadareni i opremljeni Duhom za službe koje provode Božje poslanje da spase izgubljeno čovječanstvo. Nijedna uloga služenja Božjem narodu kategorički ne isključuje bilo kojeg vjernika koji se predao Kristu (usp. Joel 2:28, 29), jer »jedan te isti Duh čini sve to, dijeleći svakome pojedinačno kako želi« (1 Kor 12:11). Unutar takve zajednice, razlike rase, klase, kulture ili roda postaju sekundarne u odnosu na središnju i primarnu odanost samo Kristu i njegovom poslanju u svijetu. Biblijski zapis tako obiluje slučajevima i muškaraca i žena koji služe Božjem narodu kao voditelji, suci, svjedoci i proroci.

Jasnoća Božjeg ideala za osnaživanje žena i muškaraca da služe i službuju interpretativni je ključ koji nam pomaže ispravno postaviti teške ili nejasne ulomke u povijesnom kontekstu, uključujući određene Pavlove savjete određenim novozavjetnim zajednicama (usp. 1 Tim 3:1-13; 1 Kor 14:26-34). Ovlast poglavarstva u Crkvi rezervirana je samo za Krista i dužnost je njegovog naroda da jedni u drugima potvrde darove što ih je On suvereno dodijelio. Polaganje ruku, ili "zaredenje", ne prenosi nikakve posebne moći i ne podrazumijeva dodatnu vrijednost. S elegantnom jednostavnošću, ova potvrda očituje sporazum koji bi uvijek trebao postojati između Isusa i njegove Crkve (Mt 18: 19).

Adventistička povijest također u velikoj mjeri svjedoči o darovima i muškaraca i žena za služenje Božjem narodu. Ellen G. White, koja je vršila biblijski dar proroštva tijekom više od 70 godina javne službe, podučavala je i pozivala da i muškarci i žene mogu i trebaju funkcionirati u svim službama i ulogama u Kristovu tijelu. Poučeni njezinim naglašenim pozivom na služenje i nadahnuti njezinim primjerom, adventistički muškarci i žene nastavljaju odgovarati na Božji poziv u službu kao pastori, voditelji i učitelji, ponizno uvjereni da su čineći to duboko poslušni Božjoj volji.

Dok se mi kao adventisti slažemo oko jednake vrijednosti žena i muškaraca i njihova poziva da zajedno nosimo sliku Boga, svjesni smo da se drugi iskreni adventisti mogu razlikovati od nas o biblijskom učenju o tome koga rukopolagati. Podsjećamo sve vjernike na obvezu prema kojoj trebamo "uložiti sve napore da jedinstvo Duha zadržimo kroz vezu mira" (Ef 4: 3). U tu svrhu apeliramo da se odluke o biblijskom razumijevanju rukopolaganja žena u službu ne donose većinom glasova. U slučajevima kada Duh nije stvorio unutar svjetske Crkve konsenzus o učenju Biblije, odluka većine rezultirala bi nametanjem vjerskih stavova većine drugima koji iskreno vjeruju da Biblija podučava suprotno (usp. Rim 14:5). U postavljanju različitih mišljenja o temi koja nije dio poruke i poslanja Crkve, potvrđujemo naše stalno jedinstvo u Kristu i našu predanost poruci i poslanju Crkve (Iv 17:20-23).

Odgovori na pitanja o rukopoložanju

Dopušta li svećeništvo svih vjernika da žene budu rukopoložene za pastore?

Prvo, iako su u Starom zavjetu žene bile isključene iz svećeništva, novozavjetno učenje svećeništva svih vjernika uključuje i muške i ženske vjernike. Levitski zakon sada je oslobođen plemenskih i etničkih ograničenja. Istina je da, iako su u Crkvi svi "svećenici", nisu svi starješine ili đakoni. Drugo, trebamo imati na umu da je u Starom zavjetu upotreba desetine korištena isključivo za Levite i nijedan drugi Izraelac nije ga trebao primiti – bilo muško ili žensko. U kršćanskoj Crkvi zakon desetine oslobođen je rodničkih ograničenja. Sada, kao što je Ellen G. White navela, »desetina bi trebala ići onima koji rade riječju i naukom, bili oni muškarci ili žene« (1MR 263). To se temelji na činjenici da "Božja pratnja Duha Svetoga priprema radnike, i muškarce i žene, da postanu pastiri stada Božjem" (6.T 322). Svećeništvo svih vjernika dopušta da žene budu zaređene za pastore.

Je li Isus ustanovio hijerarhiju koja isključuje žene iz rukopoložene službe?

Ne postoji niti jedan stih u evanđeljima koji čak implicira da je to bio slučaj. Poseban kriterij koji je Isus uspostavio za zaduženje rukovodećih položaja u Crkvi bio je »tko želi postati velik među vama bit će sluga vaš« (Marko 10:43). Nitko se ne bi trebao usuditi sugerirati da je ta Isusova zapovijed bila ograničena na apostole. Ona ima univerzalnu primjenu unutar Crkve u bilo kojoj epohi i bilo kojem mjestu. Svaki položaj autoriteta ili voditeljstva u Crkvi dostupan je onima koji su, pod utjecajem Duha (bili oni muško ili žensko), istinski slugе Krista i njegove Crkve.

Znači li "glava/poglavarstvo" u 1 Korinćanima 11:2-16 "izvor"?

Korištenje grčkog izraza *kephalē* jasno i neupitno upućuje na to da to može značiti "izvor". Činjenica da jedan grčki rječnik ne uključuje to značenje ne znači ništa.³² To uključuje i druge rječnike. Stoga su oba značenja jezično moguća u 1 Korinćanima 11:2-16. Najbolja mogućnost je "izvor" jer se taj ulomak bavi konceptom izvora: "Jer muškarac ne potječe od žene, već žena od muškarca...Jer kako žena potječe od muškarca, tako i muškarac kroz ženu" (r. 8: 12). Pavao ih opisuje u ulomku kao međuovisne (r. 11). Kontekst tog ulomka ne podržava ideju da je u crkvi muški crkveni starješina glava žene.

Podupire li Novi zavjet ideju da žene u crkvi trebaju vodstvo crkvenih starješina?

Prema Novom zavjetu jedini poglavar Crkve je Krist. Ellen G. White piše: "Neka se vidi da je Krist, a ne pastor, poglavar crkve."³³ Samo kod kuće, u odnosu muž-žena, muškarac je opisan kao glava svoje supruge (npr. Ef 5:22, 23). Ta se ideja nikada ne prenosi na odnos između starješina i žena u crkvi.

Je li se 1 Timoteju 2:12-14 primjenjuje samo na lokalnu situaciju u Efezu?

Ne. Taj ulomak ima univerzalnu primjenu i vrlo je poučan za nas danas. Pavao se očito bavi lokalnom situacijom, inače bi red da žene šute bio ne samo univerzalan već i apsolutan. Ono što trebamo utvrditi, nakon pažljivog proučavanja konteksta ulomka, jest što je njegov univerzalni sadržaj - nekoliko je stvari univerzalno: (1) Od Crkve se očekuje da podučava poruku spasenja svima, muškarcima i ženama. (2) Podučavanje moraju obavljati ljudi koji su pravilno kvalificirani. (3) Onima koji su polaznici ne bi trebalo dopustiti da podučavaju ili dovode u pitanje autoritet instruktora ili

sadržaj poučavanja. Ne tolerirati narušavanje procesa poučavanja. Inače bismo imali konflikte u crkvi. Crkva je mjesto reda.

Je li činjenica da u Bibliji vođenje primarno u rukama muškaraca isključuje žene iz rukopoložanja za vodeće službe?

U ovom smo radu tvrdili da to nije slučaj. Ne postoji nijedan biblijski ulomak u kojem se daje božanska zapovijed koja trajno utvrđuje da samo muški članovi Božjeg naroda trebaju biti rukopoloženi i zauzimati najviše vodeće položaje. Obrazac muškog vodstva vrlo je često mijenjao sam Gospodin imenujući neke žene na najviše položaje među njegovim narodom (npr. proroka i suca). U Novom zavjetu to je mnogo vidljivije i obilnije (npr. nalazimo Pavlove suradnice koje su žene; proročice; a što se tiče crkvenih službenika, nalazimo ženske đakone, to jest đakonice). Drugim riječima, Gospodin nikada nije službeno uspostavio uobičajenu praksu muških vođa po božanskoj zapovijedi. Tako nam je dao primjere koje možemo slijediti u rukopoložanju žena u službu. Čineći to ne bismo kršili božansku zapovijed jer je nema.

Trebamo li ignorirati pitanje religijske slobode u postupanju s tom temom?

Na neki način to bi se moglo zanemariti, jer je dublje pitanje malo drugačije. Pojavljuje se kad se na stol stavi mogućnost odlučivanja o biblijskom stajalištu većinom glasova. Ako bi se to učinilo, pitanje više ne bi bilo trebamo li rukopoložati žene ili ne, već trebamo li biti odani Temeljnomo uvjerenju # 1. To je pitanje vrlo složeno i važno za nas koji smo uvijek podržavali poruku i poslanje Crkve kako je sažeto u našoj Izjavi o temeljnim uvjerenjima. Naša poruka uspostavljena je proučavanjem Biblije i vodstvom Duha kroz Ellen G. White. Rezultat je bila formulacija konsenzusa među Božjim narodom. Glasovanje nije bilo potrebno jer su Biblija i Duh uputili Crkvu. Izjava o temeljnim uvjerenjima sažetak je poruke i poslanja koje je Gospodin dao svojoj Crkvi i ona nas ujedinjuje kao narod. Pitanje s kojim se sada suočavamo je: Što trebamo učiniti s temom rukopoložanja žena u službu u nedostatku konsenzusa temeljenog na proučavanju Biblije i vodstvu Duha? Ako odemo na većinu glasova, zanijekali bismo Fundamental Belief #1. Biblijska istina više se ne bi definirala samo na temelju Biblije, već na temelju onoga što većina vjeruje da Biblija poučava na ovu temu. Tada bi se glas većine nametnuo onima koji su možda iskreno zaključili da Biblija uči nešto drugo (sloboda savjesti?). De facto bismo stvorili crkveni magisterij (većina izaslanika na Sjednici) koji će odlučiti za ostatak Crkve što god Biblija poučava o određenoj temi i što Crkva treba vjerovati. Rukopoložanje žena u službu treba ostati ono što je oduvijek bilo među nama, a to je tema o kojoj imamo različita mišljenja (poput pitanja Kristove ljudske prirode). Crkva je tolerirala te različite poglede. Nikada nije postojao konsenzus o ovoj temi i stoga nikada nije podignut na razinu temeljnog uvjerenja. Ova tema ne bi trebala biti riješena po bilo koju cijenu.

korak naprijed #2

Svjesni našeg velikog poziva kao adventista sedmog dana, s nestrpljenjem očekujemo skori dolazak našeg Gospodina Isusa Krista. Žarko vjerujemo da će "Bog imati narod na zemlji koji će održavati Bibliju i samo Bibliju, kao mjerilo svih nauka i temelj svih reformi" (GC 596). Svetopisamska potvrda da Bog ne pokazuje djelomičnost (Post 1:2; Gal 3:26-28; Kol 3:11-17; 1. Pt 2:8-10; Dj 10:34) i hitnost našeg poslanja (Mt 28:18-20; Mt 24:14; Otk 14:6-12) tjera nas da uključimo sve vjernike, i muškarce i žene, u korištenje darova koje im je Bog dao i prikladno ih potvrdimo u njihovoj službi. Bog je stvorio muškarce i žene na sliku Božju (Post 1, 26-28) i, iako je taj ideal bio poremećen grijehom, Krist je obnovio ideal, a u Novom zavjetu vidimo i muškarce i žene kako poslužuju. Bog neprestano radi na dovršetku ove obnove. Obnovu tog ideala vidimo u: (1) Pavlovoj afirmaciji obnove jednakosti (Gal 3; Ef 2:14-22; Otk 5:10); (2) sudjelovanju žena u službi rane Crkve (Lk 8:1-3; Rim 16:1, 2, 7; Dj 18:2, 26); i (3) Duh i danas djeluje u službi žena u Crkvi.

Nedavno usvojena konsenzusna izjava o rukopoložanju izjavljuje: "Rukopoložanje je čin poslanja koji priznaje Božji poziv, izdvaja pojedinca i imenuje osobu koja će služiti Crkvi u posebnom svojstvu." Nadalje, to je zaziv »Božjeg blagoslova onima koji su izabrani za djelo službeništva«. Ovo razumijevanje rukopoložanja bilo je dostatno da rukopoložemo đakona ili đakonicu, starješinu ili pastora. Kroz adventističku povijest često smo se suočavali s teološkim i crkvenim pitanjima koja su uzrokovala razlike među nama. Unatoč snažnoj raspravi s vremena na vrijeme, ostali smo ujedinjeni kao jedno tijelo pod Kristom koje slijedi naše jedinstveno Bogom dano poslanje. „Tada ne možemo zauzeti stav da se jedinstvo Crkve sastoji u gledanju svakog teksta Svetoga pisma u istom svjetlu. Ništa ne može usavršiti jedinstvo u Crkvi osim duha Kristove suzdržanosti.“ (11MR 266).

Temeljno vjerovanje #14 »Jedinstvo u Kristovu tijelu« navodi da "razlike rase, kulture, učenja, nacionalnosti i razlika između visokog i niskog, bogatog i siromašnog, muškog i ženskog, ne smiju biti razlog podjela među nama. Svi smo jednaki u Kristu, koji nas je jednim Duhom vezao u jedno zajedništvo s njim i jednih s drugima. Služit ćemo i biti usluženi bez djelomičnosti ili zadržske." Na temelju tog Temelnog uvjerenja Sabor je uspostavio pravilnike koji reguliraju odgovornosti unutar Crkve, uključujući prakse zapošljavanja koje prepoznaju žene u vodećim ulogama (vidi Radna politika GC-a BA-60). Ta pravila odražavaju naša uvjerenja o nauku duhovnih darova: da Duh Sveti poziva i muškarce i žene na služenje i da su svi duhovni darovi rodno uključivi (1 Kor 12:11; J1 2:28, 29; Dj 2:17-21). Crkva je poduzela mjere kako bi omogućila rukopoložanje đakonice i ženskih starješina te poslanje pastora. Iako se ta crkvena pravila i prakse različito provode diljem svijeta, Crkva je ostala ujedinjena, svjetska organizacija koja zajedno odašilje misiju i poruku.

Slijedeći Bibliju i savjet Ellen G.White, Crkva priznaje potrebu da prilagodi svoje postupke potrebama ljudi do kojih želi doći. Regionalnom raznolikošću u praksi rukopoložanja žena osigurat će se da nijedan entitet neće biti primoran to učiniti protiv volje svoje izborne jedinice. Kao i u drugim pitanjima, vjernost Svetom pismu i uzajamno međusobno poštovanje ključni su za jedinstvo Crkve.

Stoga, budući da prihvaćamo biblijski poziv na svjedočenje Božje nepristranosti i vjerujemo da bi nejedinstvo i rascjepkanost bili neizbježan rezultat provođenja samo jedne perspektive u svim regijama, predlažemo:

- Svaki subjekt odgovoran za pozivanje pastora ovlašten je odabrati ili da imaju samo muškarce kao rukopoložene pastore ili da imaju i muškarce i žene kao rukopoložene pastore.[Taj će izbor biti zaštićen jamstvima u relevantnim dokumentima svake unije, odjela i Sabora, tako da se nijedan subjekt ne može usmjeriti protiv svoje volje da usvoji stajalište koje nije ono na koje upućuje kolektivna savjest njegove izborne jedinice.]
- Unija, na kojoj su se povijesno donosile odluke o rukopoložanju na organizacijskoj razini u Adventističkoj Crkvi, i njezina ingerencija omogućuje da donese odluku o tome hoće li odobriti rukopoložanje muškaraca i žena u službu evanđelja.

Ovime ponovo povjeravamo svoje živote Bogu i zavjetujemo se na vjernost njegovoj Riječi dok ispunjavamo Veliko poslanje koje je Gospodin povjerio svojoj Crkvi. Maranatha. Dođi, Gospodine Isuse.

dio vii

glasovanje potvrde i predanja

Izglasovano, kako bi potvrdili da su unatoč razlikama u mišljenjima na temu rukopolaganja žena, članovi Odbora za proučavanje teologije rukopolaganja predani poruci i poslanju Adventističke crkve sedmog dana, izraženom kroz 28 temeljnih uvjerenja.

¹ GC 596

² Taj je dokument objavljen u časopisu *Adventist Review*, 22. siječnja 1987. i dostupan je online na <https://adventistbiblicalresearch.org/materials/bible-interpretation-hermeneutics/methods-bible-study>. Mi preuzimamo njegovu objavu u George E. Reid, ur., *Understanding Scripture: An Adventist Approach* (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2005), 329-337.

³ MBS, 333.

⁴ Ibid, 335-336.

⁵ PP 34.

⁶ Vidi Ed 103.

⁷ SpTED 57.

⁸ Na primjer, Gabriel nije bio kerubin zaklanjač, već mu je dodijeljeno to mjesto nakon pada Lucifera. Ellen White opisuje Gabriela kao "andela koji stoji sljedeći u časti do Sina Božjega" (DA 99; vidi i 234). To je bio Luciferov položaj prije njegove pobune (usp. 4BC 1162; Konf 9; GC 495; 4BC 1143).

⁹ Osim ako nije drugačije navedeno, biblijski su citati iz Nove Američke Standardne Biblije. Hrvatski prijevod citata: Đurđica Garvanović-Porobija

¹⁰ Ed 20; PP 50.

¹¹ Cf. YI, 27. veljače, 1902., par. 1.

¹² ST, 8. listopada, 1894, par. 2. i 3.

¹³ Ibid, par. 1.

¹⁴ PP 47.

¹⁵ 3T 484, dodan naglasak. Usp. PP 58: "U stvaranju ju je Bog učinio jednakom Adamu." Da Ellen White podrazumijeva funkcionalnu (prema ulozi) jednakost bez hijerarhije, kao i ontološku jednakost, jasno je iz sljedeće rečenice, u kojoj se podvrgavanje/pokornost žene mužu uvodi tek nakon Pada: »Da su ostali poslušni Bogu – u skladu s njegovim velikim zakonom ljubavi – uvijek bi bili u skladu jedno s drugim; ali grijeh je donio neslogu, i sada se njihovo jedinstvo može održati i sklad sačuvati samo pokornošću jednog ili drugoga.« Takav kontrast jasno pokazuje da takva hijerarhija uloga koja uključuje predvođenje/podnošenje nije bila prisutna prije pada.

¹⁶ PP 58 (naglasak dodan).

¹⁷ Ellen White piše: »Postojalo je svetište u Izraelu, žena slavna zbog svoje pobožnosti, i kroz nju je Gospodin odlučio izbaviti svoj narod« (ST, 16. lipnja 1881.4).

¹⁸ Vidi Robert Jewett and Roy David Kotansky, *Romans: A Commentary* (Hermeneia—A Critical and Historical Commentary on the Bible, Minneapolis, Min: Fortress Press, 2006), 941-942.

¹⁹ RH, 9. srpnja, 1895.

²⁰ "Brojne su žene rukopoložene za đakonice tijekom australskog službovanja Ellen G. White. Dana 10. kolovoza 1895. odbor za imenovanje u crkvi Ashfield u Sydneyu iznio je svoje izvješće koje je odobreno. U zapisniku službenika za taj datum navodi se: 'Odmah nakon izbora, službenici su pozvani naprijed gdje su pastori Corliss i McCullagh odvojili starješinu, đakone i đakonice molitvom i polaganjem ruku.' Nekoliko godina kasnije, u istoj crkvi, W. C. White je služio za rukopoložanja crkvenih službenika. Zapisnici crkve u Ashfieldu za 7. siječnja 1900. navode: 'Prethodni subotnji službenici bili su predloženi i prihvaćeni za tekuću godinu, a danas je starješina White predvođeni službu poslanja položio ruke na starješine, đakone i đakonice – Adventist Review, Jan.16, 1986.' ("Eksponati koji se odnose na rukopoložanje žena", rad predstavljen na službeničkom sastanku na zasjedanju Općeg sabora 1990. Pripremila osoblje ostavštine E. G. White).

²¹ Jerry Moon komentirao je izjavu Ellen White: "Poznata su tri odgovora na ovu žalbu. Ubrzo nakon što je to napisano, crkva Ashfield u Sydneyu u Australiji, nedaleko od mjesta gdje je tada radila Ellen White, održala je službu rukopoložanja za novoizabrane crkvene službenike. 'Pastori Corliss i McCullagh iz australske konferencije razdvojili su starješine, đakone i đakonice molitvom i polaganjem ruku.' (Zapisnici crkve Ashfield SDA, Sydney, Australija, 10. kolovoza 1895, citirao A. Patrick; Cf. GU 249). Primijetite da se identična terminologija koristi za sva tri službeništva. Drugi zapis iz iste crkve pet godina kasnije (1900.) izvještava o rukopoložanju dvojice starješina, jednog đakona i dvije đakonice. Ovaj put službeni je pastor bio W. C. White, čiji dnevnik potkrepljuje crkvene zapise (vidi Patrick). Treći primjer potječe iz rane 1916. godine, kada je E. E. Andross, tada predsjednik Pacifičke unije konferencija, vodio službu rukopoložanja žena i citirao članak E. G. White iz 1895. godine kao autoritet na koji se pozivao (DG 253-255). I podaci u članku iz 1895. i dužnosti onih koji su joj bili bliski u to vrijeme – crkva Ashfield, njezin sin W. C. White i E. E. Andross, predsjednik Pacifičke unije konferencija u vrijeme njezinog boravka u Elmshavenu – potvrđuju da je Ellen White ondje odobrila rukopoložanje žena u ulozi tada povezanoj sa službom đakonice u mjesnoj crkvi" (Jerry Moon, "Ellen White, Ordination, and Authority," [Theology of Ordination Study Committee, July 2013], 33).

²² G. C. Tenney, "Woman's Relation to the Cause of Christ", RH, 24. svibnja 1892., str. 328-329.

²³ "The Laborer Is Worthy of His Hire", Manuscript 43a, 1898, 5MR 324-327.

²⁴ Ellen G. White to Brother Johnson, n.d. (Letter 33), 1879, 19MR 56.

²⁵ 4T 390.

²⁶ 6T 322.

²⁷ FCE, 117-118 (naglasak dodan).

²⁸ Ev 546 (naglasak dodan).

²⁹ "The Duty of the Minister and the People", RH, July 9, 1895 (naglasak dodan).

³⁰ Vrlo rano u adventističkoj povijesti, vodeći pioniri pokreta osjećali su se zabrinuti zbog uzbune i lažnih učenja koja su se ponekad manifestirala među malom skupinom adventističkih vjernika. Slijedeći primjer novozavjetnih apostola koji su odvojili starješine kako bi nadzirali lokalne kongregacije protiv lažnih naučavanja i posluživali uredbe krštenja i Gospodinove večere, ovi rani adventistički vođe odabrali su nadarene ljude i odvojili ih molitvom i polaganjem ruku za službu. Kriterij za njihovo rukopoložanje bio je "potpuno provjeren" podatak "da su primili svoje

djelo od Boga". Rukopoložanjem, skupina vjernika "pokazala bi posvećenost Crkve njihovom izlasku kao glasnicima da nose najsvetiju poruku ikada danu ljudima" (EW, 100-101). Rukopoložanje ovih ranih putujućih propovjednika služilo je kao obred ovlašćivanja da govore na dobrobit Crkve i čuvaju red u Crkvi koja je nastajala. Zanimljivo je zamijetiti da u tom ulomku Ellen White ne upotrebljava riječ *ordination*, koja znači "zaredenje", nego radije upućuje na taj obred kao odvajanje i poslanje. Ovo naznačuje da su upotrebe tih riječi i koncepata sinonimne.

³¹ "Remarks Concerning the Foreign Mission Work," Manuscript 75, 1896 (naglasak dodan).

³² Npr. *TDNT*, 6:673; *NIDNTT*, 1:157. Značenje "izvor" sasvim je uobičajeno u grčkoj literaturi; vidi Phillip B. Payne, *Man and Woman, One in Christ: An Exegetical and Theological Study of Paul's Letters* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2009), 117-137. On je pripremio popis grčkih rječnika od najstarijih do sadašnjih te utvrdio značenje "izvor" za riječ *kephale* (123, footnote 35).

³³ ST, January 27, 1890.